

UMR.

y q q t
qu

7.

Τετραγὴς Τεσσάρων Εὐδαιμονεύσεως!

233.

DISSERTATIONEM INAUGURALEM
DE

QUARTANA INTERMITTENTE,

CONSENSU
SPLENDIDISSIMI MEDICORUM SENATUS,
PRÆSIDE

MAGNIFICO ACADEMIÆ RECTORE ET SENIORE,
GUERNEROROLFINCIO

Phil. ac Med. Doct. Practicæ ac
Chimiæ Prof. Publ.

Dn. Patrono ac Præceptore aternùm colendo,
publicè discutiendam proponit

PRO LICENTIA,

summos in arte medicâ honores, privilegiaque
Doctoralia legitimè adsumendi,

MICHAEL GRAMANN,

ILMENA-Thuringus,

Magni Moscoviæ Imperatoris designatus Archiater.

In Auditorio majori, horis ante & pomeridianis,
ad diem Decembr.

IN ATHENÆO SALANO.
TTPIS KREBSIANIS.
ANNO MDCLXVI.

GRAMMONE!

Virtus tibi viam parit ad ardua, fir-
 mis nixa columnis. Hæ sunt do-
 tes illæ, singulari cœli quæ in te e-
 minent clementiâ. Adest *ευφύια*,
 non vulgaris ad artem medicam propen-
 sio, eaque ingenii excellis facilitate, quæ
 sufficit ad ardua ejus mysteria capienda,
 & judicium de iis ferendum! Accedit
παιδομαθεία. A teneris versatus es inter i-
 gnes chemicos. Mox lætis te excepere
 ulnis *ή διδασκαλία, φιλοπονία, άσκησις και χρόνος*. Incidisti
 in manus fidelissimi manu ductoris, pa-
 trui, Magni Moscoviæ Tzarii, archia-
 tri, aliorumque præceptorum, non so-
 lum aliis qui præcellunt cognitione,
 verum omnimodâ instructi experienciâ,
 exemplis tibi præiverunt speciosis, ut
 manu palpare possis, justum fuisse vete-
 rum institutum, quod Minervæ & Vul-
 cani imagines uno eodemque in templo
 Athe-

Athenis coli voluere, industriamque
 & sagacitatem humanam haud præ-
 clarum quid præstare posse, nisi id, quod
 mentis indagine conceptum, statim in
 effectum producat. Manum ergò, &
 compositioni medicamentorum, & æ-
 grorum sanationi, maturè satis admovi-
 sti, & non modico temporis spatio in eo
 fuisti totus, ut morborum *ἀδύγνωσιν, ἀερίγνωσιν καὶ θε-*
εργεσίαν disceres, sicque utilem tandem am-
 plissimo Regno operam locare posses.

Nunc in arenam descende, nodosquè
 Gordios, in cathedrâ tibi opponendos,
 acie veritatis perrumpe, scinde, finde.
 Sic dignus habitus athleta, mereberis
 immortalis Laurus præmium. DEUS o-
 mnes conatus secundet. Dab. in Athenæo
 Salano, ANNO M DC LXVI Idibus
 Decembris.

Guernerus Rolfin-
 cius Acad. Rector & Senior.

237.

D. O. M. A.
IN DISSERTATIONEM
DE
FEBRE QUARTANA
PROOEMIUM.

Ἰλος ἀλλοτριος ἐκ γενεῆς νοῦσος ἔστι:

Ictus homo abortu morbus est. Bre-
vi hâc sententiâ Democritus hominis
explicat miseriam. Homo, animal illud
admirandum & adorandum, adoran-
dum propter mentem divinitatis amu-
lam, admirandum propter structuræ ex-
cellentiam, immunitatem hanc impetrare non potu-
it à naturâ, ut integrâ frueretur sanitate corporis &
valetudine rectâ mentis, quæ duo optima hâc sunt in
vitâ. Non est census suprâ censum salutis corporis.
Non est census suprâ censum salutis animæ. Non
est census suprâ censum salutis utriusque. Mundus
magnus inhumanitate redundat in parvum, & infini-
tas adversus hominem cumulat molestias. Mundus
magnus in unius hominis gratiam factus, videtur odio
in ipsum plenus, ut per ea perniciem meditetur, per
quæ nos fecit, per quæ nos tuetur, & per quæ nos
sustinet.

Elementa, prima nostra materia, \ominus , $\text{\textcircled{A}}$, $\text{\textcircled{V}}$ prima
nostra materiata dum benè habent, vitam fovent.

A

Calidum

Calidum naturale actionum omnium instrumentum interficit & destruit, quæ corpora producebat & fovēbat. Dum benignus est & mitis calor, incubantis & ova excitantis gallinæ simili reficit influxu; dum efferatur, Vesuviano incendio similis, omnia consumit & depopulatur furore.

Hinc FEBRIUM nata cohors multiplici nostræ vitæ insidias struens calamitate, sed varia, ut Lernæ hydræ non cedat capitum numero, nec ærumnarum atrocitate.

Non omnia prosequi instituti fert ratio, dum inauguralis cathedræ fores nobis sunt apertæ. Unam eligemus speciem, à quaternario dierum numero nomen adeptam, Æthnæum post terræ microcosmicæ tremorem & succussionem per intervalla quatuor dierum repetentem incendium, ingeniosâ in humani generis noxam quæ armatâ malitiâ miris modis terret salutis antistites, ut ratio penè cum experimentis præ ipsa trepidet. Ita versipellis est, pertinax & refractaria.

Huic instituto faveat summus artis servandorum hominum conditor, ut omnia cedant in divini nominis gloriam & multorum agrotorum emolumentum.

CAPUT I definitionem nominalem continet.

NOMEN habet à typo, qui in affectu cognoscendo non obscuram nobis faciem præfert, majorem habet aliis febribus intercapedinem, longiores dat inducias, & refectioi locum, quartò.

239.
quartò subindè die exurgens, & ad statum usque circuitum
desinit. Πυρετός Μελεπειός τεταρτέσιος, à Μελεπέσι & resultus
terminò dicitur, Μελεπειοντα enim νοσήματα singulò adfert
quatrìduò. Ipsum intervallum Μελεπειμα dicitur.

Melancholica dicitur à causa efficiente. Quadrìmam
appellat *Plinius lib. 7, cap. 59.* à quadrìmo circuitu. Quer-
queram *Plautus in Fivolariè fragmentis*, quod dura sit &
gravis, amplitudine item insignis, aut quod frigida sit &
cum horrore tremens, qualem tremorem Græci κἀναργυ
vocant.

CAPUT II

definitionem exponit realem & ejus formalem rationem.

DEFINITUR intemperies calida cordis & totius,
quartò quoque die recurrens, ab humore melancholi-
co in primis viis collectò & putredinem concipiente, ortus,
cum rigore & dolore ὀροκόπω invadens, omnesque actio-
nes lædens.

GENUS, quod formalem rationem constituit, quæ-
rendum est in censu rerum præter naturam, quæ tres nu-
mero sunt: morbus, causa & symptoma.

IN MORBORUM synedrio locum obtinet quar-
tana febris. Est morbus intemperiei calidæ formaliter,
non sicæ.

UNIVERSALIS verè est morbus.

1. Subjecti ratione, nam non solum cor; verum etiam
adæquatè totum occupat corpus.
2. Effectuum ratione universalitatem præ se ferre vide-
tur, lædit enim omnes actiones.
3. Periculorum, quæ vitæ intentat, respectu, etiam uni-
versalis appellari potest, nullas non minatur clades, nullas
non exercet persecutiones.
4. Objecti ratione catholicus est morbus, adoritur ca-
lidum nativum, commune omnium actionum instru-
mentum.

mentum. Calidum hoc nativum naturæ est elementaris. Dum permutatur in igneum febrilem, occurrit differentia quædam, quæ ἐπεὶ ποιεῖ. Duplex hæc est: essentialis & accidentalis. Locum hîc habet non essentialis differentia, ἢ μὲν ποιεῖ ἄλλο, quæ facit aliud, sed accidentalis, ἢ μὲν ποιεῖ ἄλλοι-ov, quæ facit diversum.

Calor naturalis & febrilis in quartanâ non differunt genere, nec specie, nec numero. Diversi sunt solum habitudine, & conditione statûs vel gradûs.

Quocunque modò consideretur quartana: imò videatur naturæ beneficium, semper tamen morbosæ dispositionis meretur nomen, nunquam desinit esse morbus.

In CHRONICORUM morborum numero hæreditarium sibi adsciscit locum.

CAPUT III subjectum declarat.

UT quod, afficitur totus homo: **U**T Quo, corpus & anima sensitiva & vegetativa. **P**RINCIPALE est cor: **A**DÆQUATUM partes reliquæ. **I**N has calor febrilis per arterias & venas ceu per medium disseminatur. Hoc modo cum putridæ exhalationes ad cor deferuntur prima in aliâ nascitur occasio, & rami venæ portæ, atque ab his factâ communicatione venæ cava, atque arteria magna calore accenduntur.

REMOTÆ seu **A**NTECEDENTIS materiæ **S**UBJECTUM, & fomes sunt **L**IEN, pancreas, in quibus coenosa, frigida, ac sicca humiditates coacervari, ac obstructions parere possunt. Vix aliquis d'uturnâ febre quartanâ & nullâ arte medicabili detinetur, quin vitium sit in liene & antecedens & consequens, verba sunt *Balloonii conf. lib. 1. conf. 107*. **A**NTECEDENS est infirmitas in substantiâ latens, indeque exorta *κακοπραγία*. **C**ONSEQUENS est infirmitas ex morbo aliquo præcedente contracta.

PANCREAS & **M**ESENTERIUM sæpè fores aperiunt,

aperiunt, dum chyli feræ venæ vel pancreas obstructionibus
obnoxia, succum lacteum & pancreaticum dictum non ritè
excipiunt.

Helmontius tract. de febribus cap. 6. t. 9. lienem sub quar-
tanæ torturis tolerare multa, docet, ut nigræ & retorridæ
bilis cloaca fieri queat. Sedes autem, *subjungit*, non est
in lienis corpore, sed in arteriis, si non in omnibus, tan-
tùm in aliquibus, cum hoc viscus præ reliquis frequentiar-
teriarum propagine sit ditatum.

CAPUT IV causas indagat, immediatam, & mediatam proximiorẽ.

IMMEDIATA est humorum in corde accensio: in ca-
lesfacto esse, solidæ autem substantiæ in calefieri.

MEDIATÆ PROXIMIORES, sunt vapores ipsi. pu-
tridi exhalantis humoris melancholici.

Melancholia est vel **ALIMENTALIS** vel **EX-
CREMENTITIA**. **ALIMENTALIS** est quarta mas-
sæ sanguinæ pars: & ex eâ *Franciscus Joël & Stephanus Ro-
dericus Castrensis* in venis putrescente quartanam oriri existi-
mavêre. Excrementitia iterum duplex 1. Naturalis, με-
λαγχολικῆ χυμῶς, ὅν ἐν πῶσι ὑγραινουσι γενῆσθαι Φάρμα-
quem, ait *Galenus 2. de nat. facult. cap. 2. in sanis gigni dicimus*.
Et hæc ex crassâ ciborum portione collectâ in liene coacer-
vatur.

2. Præternaturalis atra bilis communiter dicta, qua-
druplex: qualibet ab immodico colore & adustione. 1. ex
sanguine adusto. 2. ex pituitâ falsâ 3. ex bile adustâ 4. ex suc-
co melancholico adusto, fecis ustæ instar.

Galenus ex solo melancholico humore excrementitio
naturali quartanam generari statuit 2. de differ. febrium cap.
5. dum scribit: πῶ δὲ τρίτον γένος τῶν ἀλειπόντων πυρετῶν
ὁ ἀκρῆς περιετῶν, ὅταν ἐπὶ μόνῳ γίνεται τῷ μελαγχολι-
κῷ χυμῷ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ τὴν κρῆσιν ὑπάρχοντι. Tertium
febri-

222.
februm intermittentium genus est exquisita quartana, quando ex solo humore melancholico, qui frigida & sicca constat temperaturâ, generatur.

Alexander Trallianus lib. 12. ο παραλειος πυρετος, inquit, ουν εχθ μίαν ιδεαν, αιδα ποικίλω και διαφορην. ο μωρ γδ εε υπερεπισηως της ξαιθης χολης εχεται γένεσιν. ο δε διαο τδ Τερχιδους αιματος. Quartana non unam habet naturam sed variam. Alia ex flavâ bile, adustâ, alia ex seculento sanguine nascitur.

Avicenna lib. 4. fen. 1 tract. 2. cap. 6. ut quatuor species atræ bilis ex adustione humorum, bilis, sanguinis, pituitæ, melancholiæ, factæ constituit, ita etiam ex omnibus istis humoribus quartanam oriri docet: & eo sensu quartanam aliam vocat biliosam, aliam pituitosam, aliam melancholicam, ex adustione horum humorum melancholiâ generatâ.

Horatius Augenius l. 5. de febribus cap. 16. quartanam ab omnibus melancholici humoris speciebus fieri existimat, excepto solo humore ex flavæ bilis assatione genito.

Nos ex solo humore melancholico quartanam excitari existimamus: quibus aliâs vox assationis aut superassationis satis suspecta est.

Putrescit autem ille humor, quod ultrâ tempus debitum in corpore nostro coacervetur.

Id verò contingit, vel quod natura segnis sit, & debilis in expurgando hęc retrimento: vel quod plus coacervetur in corpore, quam natura possit ejicere: vel denique quod viæ, per quas expurgari debet, non sint satis expeditæ sed obstructæ. Obstructio hæc pessimum humoribus otium adfert, cujus vis presentissimam corrupendi vim habet. Putrescit aqua suo quæ destituitur motu: aer quiescens corrumpitur, & inficit cuncta: sic & humores, nisi moveantur, deficiâ corrumpuntur.

CAPUT V

Hippocratis sententiâ proponit.

Hippocrates libro de naturâ hominis ut omnes febres, ita & quartanam à bile flavâ oriri docet, sed permittâ cum

243.
cum atrâ bile. γνώση δὲ ἐν τῷδε, ὅτι οἱ τετραῖτοι πυρετοὶ μελέ-
χουσι τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. Φθινοπόρῳ γὰρ μάλιχα οἱ ἀν-
θρῶποι οἰσικονταὶ ὑπὸ τῶν τετραῖτων, καὶ ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὅσοι
πέντε καὶ ἑμοσιν ἐτέων ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα. No-
sces ex eo, quod quartana excitentur ab humore melancholico.
Autumno homines maximè febre quartanâ à XXV. anno ad
XXXV, corripuntur.

CAPUT VI.

Chimicorum sententia.

HI suis innixi principiis oriri quartanam ex nitro sul-
phureis impuritatibus statuunt. Nam cum melan-
cholici falsis acidisque ichoribus & nitrosis cruditati-
bus abundent, crassior verò sanguis oleosâ pinguedinis tan-
quam sulphuris non expers fit, fit, ut quoties hæc invicem
exactè permiscantur, & per minima uniuntur, spiritus quidem
acres, austeri, & acidi membra ac periosia infestè vellicent:
SULPHUR autem hostem suum averſatum & accensum alta
petat, atque in universum deferatur, donec deflagret.
At cum impurius fit, quàm in reliquis, neque tam
φλογιστόν, tardius etiam incenditur, obscurius ardet & len-
tius absumitur.

Alii mercurio quotidianas, elemento terræ quartanas
adscribunt. *Quercetanus* in quartanâ accusat Tartarum com-
munem nostræ naturæ hostem. *Charletonus pathol.* docet, quod
in febre quartanâ sanguis dulci suâ spirituosâ balsamicâque
indole exutus, dyscrasiam quandam acidam, penuriosam,
nonnihilque auferam sibi contraxerit: eo ferè modo, quo vi-
num ac cerevisia tonitru commota, feceque turbida infecta,
suppressis spiritibus acescere perhibentur. Quodque
idem hoc pacto à nativâ suâ puritate longè degener,
& fecibus acidis ad spirituum usque fixationem consper-
sus, de novo affluentem chylum ritè concoquere & assi-
milare minimè valeat; sed in liquorem extraneum corrum-
pat: quâ cum ad plenitudinem ac turgescenciam in vasis
fatu-

244.
saturatur, consequitur mox hujus materiae fluor, velutique spontanea effervescencia, accessionem febrilem cum rigore & calore inducens.

CAPUT VII causas exponit remotiores, naturales.

REMOTÆ CAUSÆ NATURALES conformem corpori cacochymiam inducentes, principiaque chymica efferantes, sunt varia.

1. TEMPERAMENTUM totius corporis FRIGIDUM & siccum, in his enim melancholicus dominatur humor. *μελαγχολικοί ἐσὶ ἐν Πλευραῖς καὶ τῷ κρῶσι, ἢ ἐν ἰσθμῷ τοῦ καὶ ψύξης. Melancholici sunt, in quibus dominatur temperamentum frigidum & siccum. Ita Galenus 3. de loc. aff. cap. 5.*

CALIDO & SICCO temperamento præditi, nunquam huic feбри obnoxii fiunt. Calor, si in sanguine resistentes partes invenerit, illas adurit, tenuiores, spirituosæ naturæ proximæ & multo sero dilutæ impunè abeunt. *οἱ ἰσχνοὶ καὶ μελάντροχοι, καὶ δασύς, καὶ Φλέβας εὐρείας ἔχοντες, ἐξέρχονται τῷ χροῦ ἀνθρώποι. graciles, nigri, hirsuti, latus habentes venas, rubri eminenter, qui appellantur à Galeno 3. de loc. affectis cap. 6. dispositi sunt ad melancholiam & quartanam.*

Ἐξέρχονται, rubri alii calidi & humidi, & hi in quartanas non inclinant: alii calidi sicci, & hi superafflato sanguine inclinant.

ÆTAS quidem nulla his febribus est propria. Præ aliis tamen oportuna à quadragesimo ad senilem ætatem, autore Hippocrate 3. progn. 28, proclamatur.

Rationem subjungit Galenus in commento, quod ætate calefacti humores & bullientes, gignant atrabiliarium humorem. Hanc autumnus frigidus excipiens non facile patitur dissilari, neque facile vacuari.

HÆRE-

HEREDITARIA Διαθήκη cum semine & sanguine mater-
no, etiam si diu in corpore lateſcat, tandem maturatam
κακονθελιας fibulam laxare, viresque ſuas exferere ſolet.

CAPUT VIII.

Cauſæ remotiores non natura- les & I. Aer.

AER generat quartanas i. variatione temperiei, quâ calidus &
frigidus, vel inæqualis. Nobilis matrona in quarta-
nam incidit mense Auguſto, cum tempus æſtivum totum
inæquale & eâdem die modò calor, modò frigus apparu-
iſſet. Inæqualitas hæc naturæ infeſta originem præbet
quartanae, Διὰ τοῦ Φλέγματος. Per τὸ Φλέγμα intelligi po-
teſt vel calefactio, vel pituita ſicca, craſſa, torrida. 2. loci ra-
tione. Aliis locis magis familiaris, autore Galeno 2. de criſibus
cap. 4. 3. temporis ratione. Autumnus quartanarum ferax, τοῦ
δὲ Φθινοπέγου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ τετρα-
ταλοι. 3. aph. 22. autumnus æſtivi multi morbi, & febres quartanae.
Eſt autem Autumnus præcipuè ferax, ſi æſtas calida, quæ
humores aduſſerit, fuerit prægreſſa, ut docet Galenus in com-
ment. & ardentium febrium exemplo illuſtrat Philoſophus
ſect. 1. probl. 19.

Autumnus autem quartanas excitat i. non ſolius tem-
peramenti inæqualitate, quâ quodvis anni tempus, auto-
re Hippocrate 3. aphor. 21. Φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα autumnal-
es morbos producere ſolet, (neque enim appellationes tem-
porum, ait Galenus in comm. ſed temperationes cauſæ ſunt mor-
borum) dum inæqualitate caloris & frigoris eodem die excre-
mentorum proventum non ſolùm auget, ſed etiam frigidita-
te corpus conſtipat, & ἀδηλον Διηπολιώ prohibet. Neque
etiam Hippocrates hîc intelligit totum autumnus tempus,
quum principium ejus multum adhuc participet de bēni-
gnitate æſtatis, ſed exitum autumnus, ſenſcentem nimi-
rum & in finem vergentem.

B

ÆSTAS

246.

ÆSTAS quoque, autore eodem scilicet. 3. aph. 21. huc facit:
τὸ δὲ θέρος ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ πρὸς τὴν τετάρτην αἰῶνι, εἶναι aliqui
ex iis & quartana.

ÆR singulari quorundam coelestium signorum, ut
Bni influxu inquietatus huc confert. Hinc quartanas in-
terdum populariter grassari Galenus 1. ad Glauconem cap. 6. &
2. de cris. cap. 4. observavit.

Ær contagio & μῖσματος infectus, nonnunquam epi-
demicas quartanas producit, adeo ut vix ulla domus, in qua
non decumbat unus aut alter, reperitur. Anno 1616. toti
Germaniæ quartanæ erant Epidemiæ. Debebantur partim
aëris constitutioni, partim contagio, quò seminaria in
alia corpora transferebantur.

CAPUT IX.

Motus, quies, alimenta.

MOTUS ET QUIES, SOMNUS & VIGILIA,
τῶν μελέων μᾶλλον γινόμενα huic febrī etiam fores a-
perire queunt.

ALIMENTORUM magna hic vis. Ut enim alimenta
constituta sunt, ita & sanguinem, ejusque excrementa se ha-
bere necessum est. Hæc si δύσχυμα, ἢ δύσπεπτα, imprimis
si calor debilis, plus relinquunt excrementi, quam illa,
quæ facilis sunt coctionis & boni succi.

CIBUS usitatissimus est **PANIS, FURFURA-
CEUS** & coquitur difficulter & coctus crassum parit san-
guinem, canum potius, quam hominum cibus. Plus debi-
to fermentatus amisit spiritus: parum & difficulter coqui-
tur. **NAUTICUS** biscoctus, **MUCIDUS** adustum gi-
gnunt sanguinem. **PARS UNA** præ aliâ plus potest.
CRUSTA PANIS atram bilem gignere creditur. Ita
Salernitana schola:

Non comedas crustam, choleram quia gignit adustam.

CARNES majorum animalium, præprimis senio
confectorum, ut bubulinæ, vaccinæ, aprugnæ, cervinæ,
suillæ & leporinæ, partim eo nomine, quod præter crassum
succum,

247.
succum, multam aquositate[m], quæ illum in lacteas venas vehit, habent, partim ob siccitatem & crassitiem partium.

LEPORUM defensionem suscipit *Quercetanus dietet. polybist. lib. 3. cap. 4.* leporina, inquit, satis boni nutrimenti, vividum & floridum faciei colorem communicat, feminis præsertim pallorem in facie tollit, & nativum restituit colorem, optimi nutrimenti, & facilis coctionis, phlegma absumit, & supervacaneam humiditatem è ventriculo deturbat, eumque roborat. Indicavit idem etiam *Martialis lib. 13.*

Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Galenus de alimentorum facultatibus lib. 3. tradit, sanguinem leporinum omnium suavissimum, magno semper habitum fuisse in precio: carnem autem talem esse, qualis sanguis, ex quo tota constat.

Leporum causam agit *Henricus ab Heer in Spadacrene cap. 13.*

VOLATILIUM esus, illorum nempe, quæ in aquis degunt & merguntur, ut anserum, anatum huc à nonnullis referuntur. Constringuntur enim pori horum animalium, ut excrementa crassa perspirare nequeant, aquæ verò partes calore in iis aucto, facillè exhalant. COLUMBÆ agrestes, volatu dum se exercent continuo, carnes suas exsiccant, crassisque humoribus concipiendis aptam reddunt. PARTES animalium terrestres, ut intestina & extremitates huc multum conferunt.

È PISCIBUS quartanæ generandæ conferunt omnes illi, qui in cœnosis palustribusque degunt locis, multum enim capiunt nutrimentum, idque excutere nequeunt, ut anguillæ imprimis.

Omnes hæ carnes eò magis noxium exhibent alimentum, si vel fumo induratæ, vel sale conditæ fuerint. Tales sunt PERNÆ suillæ, gratissimus inferiori Saxoniamibus, & frequentissimus. Carnes bovinae fumo induratæ & sale conditæ, ANSERES perfumati, ASELLUS exsiccat, HARENGI veteres, diù in muriâ detenti: recens conditus tamen minus est noxius.

B 2

FRU-

248.
FRUCTUS arborum immaturi, austeri, pyra, po-
ma, castanea, juglandes, crassum sanguinem generant.

PLANTARUM fructus esculenti: melones, pepo-
nes, oryza, fabæ, pisa.

CAPUT X.

Condimenta ciborum.

Sunt ea imprimis saccharum, mel & acetum.

SPRIORA duo videntur noxâ carere & ad generatio-
nem melancholiæ & quartanæ nullam habere propensionem.

Aceti usus iudicio Hippocratis 3. de rat. vict. acut. t. 38. me-
lancholicis noxius. τὸ δὲ ὄξυς τὰ μέλινα ζυμῶνται, καὶ με-
τεωρίζεται, καὶ πολλαπλασιῶνται. ἀναγωγὸν γὰρ μελάνων ὄξυς.
*Acetum nigra fermentat, attollit, & multiplicat: nempe nigra
educit acetum.* Videtur ergo nec quartanis convenire, sed
ad earum generationem conferre, præcipuè in MULIE-
RIBUS. Γυναῖξί δὲ τὸ ὄπιπιν πολεμιώτατον, ἢ ἀνδράσιν ὄξυς.
ὕπερ ἀλγὸς γὰρ ἐστίν. Ita idem t. seq. 39. *mulieribus longè magis,
quàm viris adversatur acetum. Nam uterum dolore afficit.*

ACETI familiarem usum quartanis generandis aptum
Laur. Joubertus his attingit verbis: Hactenus unam causam
subticiui, quæ primas utique in hoc negotio tenet. Ea est
aceti acrioris immoderata ac adeò effrenis licentia, quæ
nihil magis ad quartanæ generationem facere video. Cer-
tè observatum habeo, multos, qui profuso aceti usu ob-
lectantur, & ferè solo eodem gaudent, in hanc febrem ali-
quandò incidere. Sunt verò puellæ non pauca, quibus ni-
hil benè sapit, nisi acidum sit, nec solùm cucumeribus, ole-
ribus, & aliis cibariis aceto conditi solitis libentius
visitant, sed & panem ipsum aceto macerant: quid?
quòd acetum aliæ bibant, atque avidissimè eo se
exsaturent. Et hæ puellæ ferè omnes, fructuum præ-
cocium, immaturorum acidorum, acerborum, & austero-
rum cupidissimæ deprehenduntur, adeò ut ex præposterâ
gulositate eâ febrem quartanam facilè postmodum incur-
rant, nisi extremè bona, vel ferrea sit illa temperies, quæ
qualitatibus aliis immutari abnuat.

MODUM

249.
MODUM, quò obstruções quartanarias generat acetum, alii ita tradunt, quòd oriantur à funiculis illis nervis argenteo nitore micantibus, quos *Job. Nardius Florentinus* & *Panofolus* censuerunt esse vermiculos animatos.

È contra alii acetum ab hoc crimine liberant. *Hoffmannus lib. 5. inst. cap. 48.* in febribus intermittentibus prodesse acida, ait, quoniam refrigerant & deobstruunt. Acetum attenuantibus mistum vim eorum strenuè auget. Acetum languidam exacuit venam acrimoni à: excitat tristes & otiosos spiritus; cerebri nubem potenter dividit. Et quidni? si ipsos scopulos durissimos *Annibal* dividerit.

Eleganter *Plinius lib. 14. cap. 20.* Aceti nequitia virtus inest magnos ad usus, sine quibus mitior vita duci non potest. Acetum enim æstu laborantes refrigerat, vires roborat, putredinem tollit, pravos humores & fastidia discutit.

Julius Cæsar Scaliger in lib. 1. de plantis pag. 82. acidis patrocinator. Acidum, verba ejus sunt, videtur contrarium esse corruptioni. Quamobrem magnoperè mirandum, quid in mentem venerit recentioribus, ut adducerentur febrientibus prohibere acida.

CAPUT XI.

Suppressio consuetæ evacuationis & animi affectus.

PER HÆMORRHOIDAS consuetæ evacuationis SUPPRESSIO huc facit. Illæ ut sanant melancholicos morbos, autore *Goo 6. aph. 11.* ita si subsistant, accelerant.

PER UTERUM stata solita fieri evacuatio menstrua si cesset, tartarei humores coacervari queunt.

Virgo gigantæa, vigesimum quintum ætatis agens annum, vehementi quartanâ febris correpta fuit, quòd nunquam menstruum passa fuerit fluxum, autore *Schenckio lib. 6. obs. 41.*

Simile exemplum habet *Forestus lib. 3. obs. 34. & 41.*

AFFECTUS animi potentes sunt causæ, ad quartanæ generationem plurimum facientes; mœror, timor improvilus, terror, studiorum meditationes continuatæ calidum nativum debilitant.

CAPUT XII res præter naturam febrium generatrices agnoscit.

PRÆTERNATURALES causæ hic locum habent. Σπλιώ μέγας à Galeno lib. 1. ad Glauconem cap. 5. etiam allegatur, & certè hoc viscus τῷ μοχθηροῦ χῶρῳ humoris melancholici tonsirina habetur.

Mesenterium vitiosâ colluvie cum pancreate scatens, melancholicam saburram parere etiam solet.

A VERMIBUS quartanam in puellâ novenni annotavit Forestus l. 7. obs. de sympt. febrî, quibus, aloë exhibitâ, dejectis, febris mox desierit.

Ex earum cohorte prodeunt FEBRES; hæ enim debilitatis visceribus & humiditate à calore absumtâ, terrestreitate prævalente, fores aperiunt melancholix. Ἄγχοι πυρετοί, inordinata denominantur à Galeno 1. ad Glauconem.

TERTIANÆ & ARDENTES hic memorari merentur, à quibus λεπτός ἴχωρ αἷμα, tenuis ichor sanguinis absumitur, & qui remanet παχύς οἶνου τευγί τῷ ἀπλήσι crassus feci vini similis levi superaffatione putrem dispositionem recipit, autore Galeno 6. de locis affectis cap. 2.

Notanter Galenus 1. ad Glauconem cap. 5. Quartana rarò ἀπ' ἀρχῆς incipit, sed ut plurimum τοῖς καμουλέοις ἰπλάνησι τε καὶ πλανήταις ἀπέρχεται πυρετός, errabundus dictas sequitur.

Didicit hanc prædictionem ab Hippocrate 3. progn. l. 27. cùm docet: τὸν πυρετὸν συνεχῆς ἐς δὲ τιμωραῖον κατῆσθαι, ἢν ἀλείπη τε καὶ καθάλαμβάνη πεπλανημένον τρέπον, καὶ ταῦτα ποίων τῷ Φθνοπύρω προσπελάση: continuam febrem in quartanam discessuram, quoties intermittat, vel erratico modo acceleret, & ita agendo autumno propinquet.

201.

CAPUT XIII
differentias colligit.

I. **G**ENERIS seu formæ ratione, intemperies febrilis quartanaria alia est mitis, alia intensa. Alia diurna est, quæ de die invadit, alia nocturna.

II. **S**UBJECTI ratione, & pro foci varietate, alia simplex est, alia composita. **S**IMPLEX est, quæ stata intervalla strictè observat, & de quarto in quartum inclusivè movetur, habetque duos intermissionis dies. **C**OMPOSITA est, quæ intermedios quoque dies occupat, estque vel duplex, vel triplex. **D**UPLEX dicitur, quæ unum habet diem duosque sequentes affligit. **T**RIPLEX est, quæ singulis diebus exasperatur.

Alia constitui potest **H**EPATICA, quæ in hepate, alia splenetica, alia stomachica, quatenus in liene, vel ventriculo sedem habet suam & fomitem.

CAUSÆ respectu, alia primigenia est, alia succedanea. Sequitur hæc morbos alios, ut cum tertiana mutatur in quartanam.

II. *Avicennæ autore,* alia sanguinea, ex sanguinis, alia pituitosa, ex pituitæ, alia biliosa, ex bilis, alia ex melancholici humoris adustione genita.

CAPUT XIV

signa *Διγνωστικά*, præsentiam quartanæ generis ratione detegentia, ab essentialiter inhærente calore desumpta proponit.

Desumuntur ea I. **G**ENERIS ratione. **E**SSENTIALITER inhærens signum quartanæ est **C**ALOR febrilis, consideratus ratione qualitatis, motus & durationis.
QUALI-

QUALITATIS ratione. τὸ θερμὸν καὶ τὴν ἄσπαστος
καὶ πῶσιον ζέον τῶν τελευτῶν πυρεθῶν οὐκ ἐν ὄψει ἐν τεταρ-
ταίοις, scribit Galenus i. de arte curativa ad Glauconem capite
6. Tertianarum calorem & ardorem & tanquam fervorem in
quartanariis haudquaquam reperies.

Succenditur paulatim, neque adurens est, sed submis-
sus, nam efficiens materia frigida est, calorem & ardorem
magnum non concipiens.

In augmento & statu acris fit & mordax, devictâ pau-
latim humoris frigiditate & crasitie.

Οἱ μὲν τεταῖοι, inquit Galenus i. ad Glauc. cap. 5. ἐν τῇ
πρώτῃ καταβολῇ πολλὰς μετὰ σφοδρῶν τῶν ῥίγους ὑπέξαι-
το. Τεταρταῖον δὲ οὐκ οἶδα μὲν μετὰ σφοδρῶν ῥίγους ἀρχαίμων, ἀλλ'
ἐν τῷ χρόνῳ τὸ μέγεθος αὐτῶν προσγίνεσθαι. Tertianæ quidem
in primâ invasione à rigore vehementi incipiunt. Quartanam
verò non videmus cum vehementi rigore incipere; Sed temporis
progressu rigori vehementiam accedere.

Ad circulationem impeditam commodius rigoris ra-
tio reducitur. Sanguine calido substracto, externæ partes
frigent, imò ad tactum planè apparent frigidæ. Musculo-
sæ partes sentientes alterationem hanc, se contrahunt per
fibras, inde concussio illa, quæ horror dicitur. Et vide-
tur, Avenzoar scribit theisr lib. 3. tract. 2. quod quando su-
per ægrum cadat undique.

Horror hic maximè elucescit in spinâ dorsî, hæcque
quasi aquâ frigidâ videtur perfundi. Majorem enim eam
partem percurrunt vasa.

MOTUS CALORIS ratione, CIRCUITUS
QUARTANARIUS infallibile hujus febris indicium est.
DISSENTIT Christophorus à Vega, ignaviam mentis
ostendere, scribens, illum, qui accessionum repetentias
expectare voluerit, indicium enim, quod inde sumitur,
esse invalidum. Aliquæ enim febres sunt ab alio humore,
à melancholiâ diversò, quæ CRASSITUDINIS &
PAUCITATIS humoris causâ, repetere per quartum
diem sunt visæ. Simili ratione quartanæ circuitus non sem-
per

253.

per quadruidanos habent, sed interdum etiam tertianos *Hoffmannus lib. 3. insit. cap. 13.* circuitum quarto die hunc, nonnunquam mutari docet, & illustrat exemplo Saxonici Secretarii, à *Simonio in synopsi febrium* memorati, in quo quartana latebat sub typo tertianæ. In tertianâ nostrâ epidemiâ, *addit*: sæpiculè vidi typos in declinatione quartanos.

Testatur *Bartholinus histor. anat. cent. 3. hist. 55.* quartanam, ubi desitura est, varios typos adsumere.

Sed rarò hæc cum contingant, quartanarius hic circuitus, seu signum certæ, non est explodendus.

DURATIONIS caloris, seu temporis, quo ægrum paroxysmus tenet, ratione, signum etiam emergit quartanæ inter ea numerandum quæ probatæ habentur fidei.

Ejus terminatio longiùs protrahitur, ad 20, nonnunquam etiam ad 24. horas.

CAPUT XV.

Causæ prægressæ indices quartanæ.

EX numero signorum speciei morbi has licet exterminare nonnulli satagant, nulla tamen gravis subesse videtur causa, quæ urgeat. Causæ si præcesserint melancholiam generantes, præsumptio est, esse quartanam. Has causas recenset *Galenus loco citato cap. 6.* φύσιν ὑψηλοκοπέειδα τῶν νοσούντων, præcipit, μελαγχολικότερα, καὶ τὴν καιρὸν τῆ ἔθους εἰ φθινόπωρον ἢ παρῆσιν καὶ αὐτίσιν εἰ ἀνάμαλτον, an agrotantis natura ad melancholiam inclinet, an tempus anni fiet autumnus, præsensque aëris constitutio inequalis.

Familiaritas victus, ex quo melancholia generari potuit, si prægressa, quartanam, si febris adsit, esse, augurari licet.

VITA prægressa sollicitudinibus dedita & sedentaria si sit, cumulat hæc succos frigidos & siccos ex quorum putredine, quartana est.

C

CA-

CAPUT XVI.

Signa quartanæ postessentialia
symptomata & i. actiones
læsæ.

Τὰ ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενα ex necessitate consequentiæ febrim etiam hanc detegunt, &

I. ACTIONES LÆSÆ VITALES. * ἰκανῶς ἀραιοὶ ἢ βραδεῖς αὐτῶν οἱ σφυγμοὶ γίνονται, καὶ ἴσῳ ἀρχῶν τῶν παροξυσμῶν, ἤνικα εἰσῶσιν ἐπὶ οἱ νοσῶντες καὶ δὲ τὰς ἀκμᾶς, ἢ καὶ ἀνανομιῶν ἐπὶ ταχεῖς μὲν ἀνάγκη ἢ πυκνὲς εἶναι. Verba sunt Galeni i. de curandi febres ratione ad Glauc. cap. 5. Satis rari & tardi ipsorum pulsus circa initia accessionum cum adhuc rigent: circa vigorem celeres fiunt & crebri. Servatur tamen semper & tunc nativa eorum tarditas ac raritas &c.

Est autem pulsus tardus & rarus, ob minorem caloris eventilandi, fuliginesque expellendi necessitatem.

PULSUS testimonium magnificat Galenus, adeò ut 2. de crisi. cap. 4. gloriatur, se ex hoc solo febrem imminentem, non aliam, quàm quartanam fore prædixerit. Campegius lib. i. hist. 7. negat fieri id potuisse, addens illum quædam jactabundè proferre de se, quæ eruditorum aures, nec ferre possint, nec debeant.

ANIMALES actiones læsæ itidem significant.

ὁν ἀνωμαλία καὶ δυσχεστία, cum molestia totius corporis inequalitate, & difficultate invadit. Junctum habet κόπον ἀνόματον, spontaneam lassitudinem. Sequitur χάσμα καὶ ἀλόγη ὀσφίτιο & pandiculatio à melancholicorum vaporum appulsi. OSCITATIO FREQUENS oritur, cum muscoli masticationi dicati & inferiorem maxillam moventes halitu vaporoso repleti sunt. Hi motu illo discutuntur. PANDICULATIO oritur, cum vapores halituosi in musculorum spatiis colliguntur, quos ut natura discutiat, musculos constringit, quò vapores & halitus illi discutiantur

antur. Excipit hæc omnia *οιον εἶγθ*, ἢ *Φρίκη*. *πειψυξίς*
rigor, horror, frigus. RIGOR initio est parvus, & vel ejus
loco levis refrigeratio, & horror cum dolore *οσκόπω* ossa
frangentel, rarò vel nunquam magnns.

NATURALES actiones læsæ etiam quartanam
indicant. In PRINCIPIO nonnunquam urget fames
diffusa circa os ventriculi humore melancholico frigido &
acido. in AUGMENTO, cum calor diffunditur, adver-
titur inappetentia. *Ανορεξία* hæc magna nonnunquam est.
Απονενοημένως ἔχουσιν οἱ τεταρτάοι πρὸς τὰς πρὸς Φορὰς πᾶ-
σους, sine judicio, nulla ratione adhibitâ, quartanarii ad oblata se
gerunt, & tamen succus melancholicus ὀρεξίην excitare dicitur.

CAPUT XVII.

Excretorum & retentorum ut & qualitatum mutatarum sympto- mata quartanam notant.

EXCRETA *τοῦ παρόντος πυρετοῦ τετραγίου γνωρίσμα-*
τα presentis febris quartane indicia sunt evidèntia.

URINÆ colores variari observaverunt veteres. Ali-
quando est alba, & subtilis, ad viriditatem declinans: ali-
quando nigra & grossa, ad rubedinem vergens. In PRIN-
CIPPIO aquosa, cruda, ob materiæ multitudinem, & perti-
naciã cruditatemque: PROCEDENTE morbo fiunt
coloratiores & crassiores, dominatu naturæ coquentis &
separantis aucto.

SUDORES in particularium paroxysmorum
declinatione tam copiosi sunt, ut tales ac tanti in aliis nun-
quam adpareant, à calore enim plurima colliquantur, *τῶν*
ἐν φλεβί μόνων χυμῶν συντήξει δ' οὐ χαλεπῇ καὶ ἀνευ κακοήθους
δυνάμεως humorum in venis solùm colliquatione tamen miti,
& minimè mali moris.

VOMITUM, *χολῆς δὲ ξαίθης ἔμετον ἐν τοῦτ' οἷς μηδέ-*
ποτα προσδοκᾶν bilis vomitum non expectandum, ut in tertianis
esse subjungit.

286
SALIVATIO πηυαλισμὸς frequens etiam quartanam
notat. Ichores melancholico succo inhaerentes resolvun-
tur, & per lymphatica vasa ad glandulas maxillares deri-
vantur.

MUTATAS QUALITATES si consideremus in
παρατασις, & ad hoc malum proclivibus, color faciei ad
plumbeum & lividum inclinatur.

CAPUT XVIII.

subjecti & causarum indicia.

SUBIECTI seu febrilis foci signa etiam perpendenda.
LIENIS affecti indicium censetur color corporis plum-
beus, deficit enim in separatione succi feculenti. Pedem
sinistrum quartanarius persentiebat perpetuò calidum. Li-
en quid habet κατάρροπον. JECUR si patiatur, color albican-
tior, urinæ rubræ, respiratio difficilior, facies interdum
ruber. Epar habet quid ἀνάρροπον.

CAUSARUM signa ex suis fontibus facili operâ
depromi possunt.

CAPUT XIX.

Prædictio salutis & mortis, i. ge- neris ratione.

D Ivino Sene i. epid. sect. 3. t. 4. autore, ἀσφαλές τὸ δὲ πάντων
ἢ ῥήϊς ἢ μακρότερον ὁ τετραῖον, securissima omnium
& facilima, ac longissima quartana.

SECURISSIMAM esse confirmavit i. de morbis
sect. 2. t. 12, dum eandem retulit inter morbos non lethala-
les. Noli metuere quartanam, dicebat ille, quia non fa-
cit sonare campanam, non fa suonar campana. Nullus hic
auditur feralis clangor.

SECURA est i. RATIONE SUI, dum ex suâ na-
turâ minùs insidiatur vitæ, quia humor crassus ac lentus
magnum calorem & febrim non producit, adeoque nec
vehementes motus & alterationes in nostro efficit corpore.

Præterea,

257.
Præterea, naturæ tempus se recolligendi & reficiendi post paroxysmum conceditur, duorum scilicet dierum spacium, quo in perfectâ ἀπορροή & completum ἀσθλεμια dominium tenet. Inde Phavorinus, autore Gellio lib. 17. cap. 12. fortunatiorem vocat hanc biduo medio intervallatam febrem, in quâ μία μητέρα, δύο μητέρες. Duo quietis dies blandæ matri comparantur, paroxysmi dies injustæ novercæ. Materna quædam benignitas, & intercurrentes in duplo blanditiæ propter binos intermissionis dies, solatium præbent unius novercalis incommodis.

Secura etiam & salutaris ratione sui vocatur, quod eundem hominem bis quartanâ non laborare, nec unquam laborasse, neque laboraturum, si semel evaserit, autor fit Aëtius.

Sed magis ex opinione vulgi, quam rei veritate. Reclamat experientia non solum Schenkii lib. 6. observ. 26. sed & Magnifici Dni. Præsidis, fulgentissimi medicorum fide-
ris, Patroni ac Præceptoris nostri æternum jugiter colendi, quâ ordine & methodo cognoscendi & curandi febres eundem hominem ter quartanâ laborasse, compertum habet.

Reclamat etiam ratio. Crassiores sanguinis partes generari possunt: accendi quoque potest, qui illas adurit, calor.

Laurentius Joubertus concedit de exquisitâ, illam ita esse comparatam, rationemque subjungit hanc: quod tempore febris immutetur temperamentum, quod melancholiam producit. Dum nihil relinquitur putridi in paroxysmis, sed propter diurnitatem tota materia consumitur, fit, ut difficillimè tanta ejus copia amplius cumuletur, quæ possit sufficere ad novam febrem inducendam, Dein, quia humor est paucissimus in corpore, facilius natura eum debellare potest, & cum naturæ adversus, summo perè cavet, ne iterum congregetur. Demum, longo febris hujus tædio, cautiores in victu fiunt ægri & prudentiores, adsuefacti abstinere ab illis, quæ novam quartanam generare possent.

258.
MORBORUM ALIORUM, à quibus liberat, ratione, etiam secuta est quartana. Si in eos incidat, ab iis liberat, si antecedit, præservat.

Hujus sententiæ autor *Cous 6. epid. sect. 6. r. 9. Foes. ὁ τετραταῖς νοσημάτων μεγάλων ἄλλων ῥύεται. ἢν δ' ἀλίσκονται πρὸς τὸν, ὁπιγίνεται δὲ τετραταῖς, παύονται.* Qui quartanâ laborant, magno quodam morbo non corripuntur. Quod si autem corripuntur, quartanâ succedente liberantur.

Quod hic in genere, de omnibus morbis magnis, id in specie de spasmo *5. aphorism. 70.* pronunciat: *οἱ δὲ τετραταῖς ἀλίσκόμενοι ὑπὸ πᾶσι ἀλίσκονται. ἢν ἡ ἀλίσκονται πρὸς τὸν, εἴτε ἐπιγίνεται τετραταῖς, παύονται.* Qui quartanâ corripuntur, non admodum convulsionibus tentantur: si verò prius fuerint tentati, superveniente quartanâ liberantur.

Galenus in comm. sermonem esse ait non de eâ, quæ oritur ab inanitione, quæ omnium periculosissima, sed de epilepticâ, quæ oritur à repletione. Quibus liberandis cum duplex ratio sit comparata, *ἐκκρίσις καὶ πέσις*, excretio & coctio, utramque habet quartana: EXCRETIONEM quidem vi rigoris, quæ concussio crassum humorem potest excernere: COCTIONEM verò caloris rigorem excipientis ratione.

COCTIO fieri censenda, cum calor febrilis incidit, attenuat, discutit crassam & flatulentam materiam, à quâ convulsio habet ortum.

EXCRETIO fieri potest per vomitum, per quem plurimi crudi humores in ventriculo hærentes rejiciuntur: fieri etiam potest per alvum, per quam itidem, ex intestinis magna peccantis materiæ portio deponitur, atque ita corpus ab illis liberatur.

Et hoc modo, quartana, si vocem bonum, quod minus malum est, bona & salutaris appellari potest.

CAPUT XX.

subjecti & causarum ratione prædictio salutis & mortis.

SUBJE-

259.
SUBJECTI ratione periculum variat. Viscera princi-
palia si laborent, gravius periculum.

CAUSÆ ratione etiam periculum variat. Omnis
ætas quartanæ subjicitur, non tamen omni ætati æquè est
perniciosa.

IN SENIBUS, ut nulla febris periculo vacat, quod
eorum naturæ dissimilis sit, argumento *aphorismi 34. lib. 2.*
sic vel maximè quartanæ funestæ existunt, & ut aliàs *ἡ
χρόνικα νοσήματα*, autore Hippocrate 2. *aph. 39. Ἐποδά ἀπο-
θνήσκουσι* ut plurimum commoriantur, ita & hæc inexpugnabilis
ad Libitinam lento deducit gradu.

Calore & expultrice ad pertinaciam humoris melan-
cholici superandam infirmiori præditi sunt senes. Adeò
etiam, ut, notanter *Savanorola canonum de febribus cap. 15. rubr.*
7. aliquando in iis quidem signa digestionis bona adpare-
re & febris declinare videatur, & tamen moriantur præter
spem.

Non tamen omnino desperata cum senibus res est. *Ga-
lenus lib. de præcognitione ad Posthumum. Smetius in miscellan.
Forest. lib. 3. obs. 38*, fenum à quartanâ curatorum exempla
habent.

Rationem suppeditat *Wierus in observationibus* de quar-
tanâ, dum refert: se quandoque vidisse juvenes, cum quar-
tanâ mortuos, senes verò liberatos: quod hi licet prove-
ctiores nullam ex ætate senserint virium dejectionem: illi
verò licet juvenes calore ad copiosæ materiæ coctionem
fuerint destituti necessario. Unde ætates non semper an-
norum numero, sed & interdum temperamento veniunt de-
finiendæ.

Aliis ætatibus non æquè perniciosa est. Consistentis
ætatis ægri nunc faciliùs, nunc tardiùs ab eâ liberantur.
Infantes citiùs ab eâ liberantur, calidum enim innatum
fortius in illis est, morbosque faciliùs superat. Quæ quar-
tana hos invadit sanis visceribus & integris viribus pollen-
tes, secura est.

SEXUS VIRILIS minus periculi à quartanâ ex-
pectat, quàm sequior ille & delicatior. PRIM.

260
PRIMIGENIA periculi expers. SUCCEDA-
NEA & graviorum morborum confectaria, vel febrium
erraticarum, aut inveteratarum obstructionum, lienemque
durum conjunctum habet.

CAPUT XXI.

Longitudinis prædictio.

Duplex ea statui potest: generalis & specialis. IN
I. GENERE Hippocrates lib. de naturâ hominis circa
finem, χειρώπερι, scribit, τῶν τριταίων εἰσὶν οἱ πεταρταίοι, ὅσοι
σα ἑλαττόν τι μέγεθος μέτεχουσι χολῆς, τῆς τῶν θερμασίῃ παρεχό-
σης, τούτοις διαψύχεται τὸ σῶμα πλείον μετεχουσι. φεῖς γὰρ
δὲ αὐτοῖσιν, διὰ μελαίνης χολῆς ἢ περιαισόν. τούτο ἢ δυσ-
πάλακτον. μέλαινα γὰρ χολή ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν
γλιχρότατον, ἢ τὰς ἐδρας χεινωτάτας πεπόηται. Longiores
quartanae sunt tertianis, quanto minus bilis calorem exhibentis,
habent, tum quia in his corpus liberalius refrigeratur, iisque ab
atrâ bile hic cumulus accedit, ut non nisi agrè depelli possint. A-
tra bilis enim eorum omnium, quae in corpore insunt, cum gluti-
nosissima sit, diuturnas facit stationes.

Alexander etiam Aphrodisiensis in quæst. natural. istud atræ
bilis siccitati attribuit. Το δὲ ξηρὸν δυσαιδιώωτον ἢ δυσμετέβλητον
siccum difficultè alterabile & mutabile.

Ὁ τετραταῖος, scribit Galenus 1. de arte curandi ad Glau-
con. cap. 8. πόντων μακροτάτος, quartana omnium longissima.
Eam ægroti facilè tolerant, medici difficultè sa-
nant. Humor enim ejus genitor viscosus, concoctu diffici-
lis & ad excretionem ineptissimus est.

In quâdam amœnâ domo depictæ erant omnis gene-
ris febres. quæ singulæ coràm adstante medico genua fle-
ctebant. Sola quartana posticas partes obvertebat, & sè
medicorum consilia & auxilia ægro communicanda flocci
pendere præ se ferebat.

Non solum annum spacium adsequitur, sed etiam
superat. Avicenna XX. annis: Ferdinandus Mena meth. curan-
di febres septennio: Forestus novennio: Jacobus de Partibus in
fen.

fen. 1. lib. 3. tr. 5. cap. 7. *Massarias lib. 5. cap. 12.* viginti duobus: & *Wierus observ. de quartana* triginta duobus annis eâ continuo affictos tradunt.

Inde non ignotum diverbium: *Hydrops, quartana, medicorum scandala plana.*

VARIAT tamen longitudo hæc i. temporis anni ratione. οἱ θερινοὶ τετραεταῖοι, inquit Hippocrates 2. aph. 25. τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες. οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ μακροί, καὶ μάλιστα οἱ πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες. *Aestiva quartana plerumque breves: autumnales longæ, & inter eas maximè, quæ ad hyemem pertinent.*

Extra consistentem ætatem & autumnum quæ oriuntur, breves. εὐδίοσι δ' αὖν, inquit Hippocrates, libro de natura hominis circa finem, αὖ ἀλώσιν ἔξω τῆς ὥρης φθινοπωρινῆς. Ἐπὶ τετραεταίου εὐχερῆ εἶδέναι, μὴ χερίνιον ἐσώφρον τὸν πυρετὸν, ἢ μὴ ἀλλ' ὁ ἰκανογενῆται ὁ ἀνθρώπος. Si qui verò extra hoc anni tempus & eam ætatem quartanâ correpti fuerint, pro comperto habeas, hanc febrem, nisi quid aliud hominem malè habeat, minimè fore diurnam. 2. loci affecti ratione. Quartana, inquit Hollerius à liene longior, quàm quæ ab epate. 3. diætæ ratione. Ab eâ malè administratâ quæ fit, brevissima est. Talem sex elapsis paroxysmis curavit Platerus perfectè. 4. imbecillitatis singularis ratione quibusdam naturis ita infixæ est hæc pestis, ut quasi nativæ & firmis nixa radicibus domestica facta sit. Si medicamentis tentes, magis affligit, & gravissimis symptomatibus excitatis ab incepto deterret.

IN SPECIE notabilis est prædictio Hippocratica 6. epid. sect. 6. r. 36. 8. πρὸς τὸν ἐνιαυτοῦ τετραεταῖον. Vox πρὸς τὸν, ut habet Martianus in comm. varias habet significaciones. i. notat ante, vel non ultrâ, quasi dicat: *Quartana ante annum non desinit*, ut vertit *Foësius*: vel quartana ultrâ annum non extenditur. Utriusque sententiæ falsitas experimento evincitur. Ut plurimæ quartanæ ante annum terminantur, ita multæ annum transgrediuntur. Coniungenda itaque censet, ut veritas sententiæ minus periclitetur, præcedentia:

D

post

post defluuium capillorum quartana ante annum terminatur.

II. Vox *ωεγων* etiam de primo anno ætatis explicari potest: ita ut sensus sit; quartanam infantes ante annum non invadere. Et sic probabilis est sententia, caliditas enim & humiditas illius ætatis atræ bili injicit frenum.

TEMPUS PARTICULARE solutionis VERNUM. Inveteratæ quartanæ, verba sunt *Celsi lib. 3. cap. 16.* raro, nisi vere, solvuntur & frequenter. Si autumno & hyeme in curatione & diætâ nullus error committatur, ante finem Maji terminantur.

Primus terminus est proximum solstitium, vel æquinoctium, quarti mensis initium, quo si non solvatur, extenditur ad alterum sive septimum mensem.

CAPUT XXII.

Modi eventus prognosis.

AD SALUTEM terminatur quartana crisi & coctione. ACRISIS perfecta ut plurimum in calidis solum occurrit febribus, in quartanâ tamen nonnunquam locum habere dicitur à *nonnullis*, dum SOLVITUR PER HÆMORRHAGIAM NARIUM, quâ aliàs crebrò quartanarii ob serosum sanguinem adfliguntur.

Dubitandi ansam præbet locus *Hippocratis 2. epid. sect. 3.* dum scribit. *οἱ τετραταῖοι αἰμορραγίας δύσχεστοι.* Sanguinis fluxiones quartâ die contingentes difficulter judicant. iisdem verbis hæc sententia repetitur *6. epid. sect. 2. textu 12.*

Auget dubitandi ansam *libri 7. aphorismus 87.* inter spurios relatus: *ὀρόσσιον ἐν τοῖσι περὶ τοῖς τετραταῖοισιν ἐοῦσιν αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆ, πονηρόν.* Quibus in febribus quartanis sanguis ex naribus fluit, malum.

Primus quidem aphorismus huc impertinenter adducitur, loquitur enim de tempore, quo in ardentibus febribus, quarto nimirum die incongruè sanguis è naribus stillare solet, non autem de quartanâ.

Alter autem locus quartanam tangit, inque eâ sanguinis

203.
nis fluxum ē naribus MALUM pronunciat, respiciens
tūm ad *ωεγγρωσιν*, tūm ad *θερσπειαν*.

Malam confirmat *Foësius in com. Felix Castellus lib. de fe-*
bribus, omnium medicorum testimoniō advocatō, malum
symptomā in quartanā hēmorrhagiam vocat, præfertque
hēmorrhoidas.

Nonnulli distinguunt, Primigeniis noxiam, febris ter-
tianaē consecrariæ salutiferam enunciant.

Sed nullo modo salutaris censei potest.

Cur verò improbatur in placidissimā quartanā, quæ
vel acutissimarum febrium domare solet ferociam? cur non
prodest in diuturnis, quæ acutis auxiliatur?

¶. Non omnia omnibus conveniunt. Exstinguit arden-
tem larga frigida potio, synochum jugulat liberalis san-
guinis missio, nemo tamen hæc admittit in quartanā. Ma-
le ergo ab acutis infertur ad chronicam. Sanguis cum
fuit ē naribus, non educitur humor peccans. *ή κενεαγσειη, ήν
μη σιη δεϊ γινεσθαι, γιγνηται μη, συμφερεθ, μηδ' οφθαλμω φερεσιν,*
vasorum inanitio, si non fiat qualis fieri debet, non confert, neque
tolerant. Ita *Hippocrates 1. aphor. 2.* Hinc illa *δυσφορεια*, exulante
purioie sanguine, superflite feculento, qui quartanarum
fomes est, & sedes. Hinc *Galenus 1. ad Glauconem*, sta-
tim occludere jubet foramen venæ apertæ, si pro atro san-
guine floridus effluxisset. Hic enim lascivientium humo-
rum frenum.

HÆMORRHOIDUM, quæ aliàs, autore *Hippocra-*
te 6. aphor. 11. & 21. τὰς μελαγχολικούς levant, fluxu sæpè quar-
tana salutariter terminatur.

URINÆ crassæ nonnunquam eandem solvunt & nigræ.

CAPUT XXIII.

Terminatio per mutationem in alium morbum.

MUTATIONE IN ALIUM MORBUM nonnunquam
terminatur salutariter, per *μετεπιπρωσιν* & quidem eam
D 2 illius

264.

illius speciem, quæ *Αγδοχή* dicitur. Desisse compertum est quartanam, facto impetu in universum corpus, & tumore, qui erat ad lienem, evanescente.

Ο *Θράπων* ἢ τοῦ *Αττικῶν*, ὑπὸ τῆς *βλαίου* ἀλισκόμενος *Φώδης* ἰδρύθη, autore Hippocrate 4. epidem. t. 9. Foes. *Famulus Attici correptus quartanâ, permansit stupidus.* Translatâ in caput, vel totum corpus materiâ, febre quiescente factus est comatosus.

Visus quartanarius, cui in decursu febris ulcuscula toto corpore apparere maligna. Consilio quorundam frisiones ex hydrargyro usurpantur. Sanantur ulcera, imò & febris ipsa quartana. Autor hujus relationis est *Ballonius epid. & ephem. lib. 1. p. 158.*

Alii, πνευματικῶν τῆς πυρετοῦ, emanente paroxysmo totum corpus lassitudine ὀσινόπῳ laborabat, factâ Αγδοχή translatione reliquiarum in totum corpus.

COCTIONE terminatur interdum quartana, sensim absumptâ materiâ & decrescensibus paroxysmis. Cocta materia iterum sensim per vomitum expellitur, vel per abscissum ab internis ad externa eliminatur, sicque natura sublevatur.

AD MORTEM tendit exhausto calore nativo, per mutatione in alium morbum.

Οἱ χειμερινοὶ, verba sunt Hippocratis cois pranot. *πυρεταῖοι πυρετοὶ ἰππικέως μετεπαντα εἰς τὰς ὀξείας νόσους.* *Hiberna febres quartana, nonnunquam in acutas transeunt.* Si non lethalis, saltim periculosissimus est affectus. Muratur intermittens in continuam, quod forâs movetur, vertitur intrò. Morbus *ραυδός, πρὸς τὸ εὐφραίνεται*, *facilimus, mitissimus, tutissimus, in difficillimum, malefcentissimum, periculosissimum*, cujus singula symptomata sunt totidem morbi.

Ex quartanis simplicibus duplices vel triplices factæ periculosa.

Refert *Crato in epistolis Scholzii consil. 257.* vix unquam discedere, quin aliquas relinquat corpori molestias, præcipuè autem pertimescenda est quartanariis, hypochondriaca

ca

265.
ca & hydrops, nempe si generata à calore colliquamenta, obstantibus obstructionibus non eant, quod natura solet deponere, necessariò fiunt *ἐξαιφνίδιοι υδρωδεις καταστάσεις*, *subitaneæ aqueæ hydropicæ constitutiones.*

Scirrhus lienis interdum succedit *ἀνάστος* & desperatæ restitutionis.

Corpora exsucca senum hecticâ tabe marcescunt.

Quartana neminem jugulat, sed si ex eâ facta quotidiana est; *inquit Celsus. lib. 3. cap. 16.* in malis æger est. Hoc tamen nisi culpâ vel ægri, vel curantis sit, non unquam fit.

CAPUT XXIV

curationem delineat secundum methodum medendi.

Incurabilis quamvis hæc vel illa videatur quartana; non tamen deserendus æger. Non est relinquenda sola desperatio pro omni solatio, sed curatio semper tentanda & accuratè.

Helmontius quidem *de febribus cap. 6.* existimat quartanam à dogmaticis neque rectè cognosci, neque rectè curari, neque materiâ & efficiente neque etiam curatione à febribus cognatis differre, utpote quæ nullam humorum differentiam admittat, attamen sciendum, quod multum à curatione reliquarum febrium differat.

DUPLEX est: ordinaria, & extraordinaria. **ORDINARIA** nititur Methodo curativa seu indicationibus & præsidiorum materiis.

INDICATIO CURATORIA morbum concernit ipsum, nempe **FEBRIM**, intemperiem calidam & siccam: hincque indicat **FRIGIDA & HUMIDA**, aded ut ad refrigerandum, humectandumque omne medici consilium sit ceu ad finem dirigendum, præcipiente *Galeno 9. methodi medendi cap. 14.*

PRÆSERVATORIA, causam, ipsum nimirum melancholicum humorem frigidum & siccum respicit, & sic indicatur calefaciendum & humectandum.

Trallianus lib. 12. cap. 8. ἐν τεταρταίῳ πυρετῷ ὑπὸ τῆς με-
 λαγχολικοῦ χυμοῦ γιγνομῆναι τὰ θερμαίνοντα ἢ ὑγραίνοντα
 ὠφελεῖν scribit, ἐν δ' ἄλλῳ ἐξ ὑπερρηπίσεως ex superaffatione τὰ
 ὑγραίνοντα ἢ ψυχρόντα prodesse & indicari scribit. Mirarique
 sepius se, subjungit, πῶς ὁ θεὸς γάλλῳ ὅτι πάντων ἐν
 ἄλλῳ διαίταν, σπιπύρων φαίνεται εἰ μὴ τὴν θερμαίνειν αὐ-
 τὸς ἢ ξηραίνειν δυναμένῳ. quomodo divinus Galenus super omnes,
 non alium quendam victum, quam qui calefacere ipsos & siccare
 possit, præcipere videatur. Imò exhibeat ipsis antidotum dia-
 trion pipereon, diaspolites, theriacam, & in cibo falsa-
 mentum & piper. Hoc autem potissimum quotidie bibe-
 re iussit. Imò quod majus est, καθόλου φείδεσθαι ὡραγελ-
 λῆ τῶν ψυχρόνων ἢ ὑγραίνόντων, ἄλλ' τὸ ψυχρὸν φησὶ εἶναι
 ποιῶντα τὸ πᾶσι χυμὸν, in universum præcipit abstinere iis,
 que refrigerant & humectant, eò quod humor morbum efficiens
 frigidus existat.

Ipse autem existimat, etiam si humor melancholicus
 calefacientia desideret, non tamen necessariò etiam τῶν
 ξηραίνόντων χρῆσθαι, sed cum frigidus & siccus sit, τῶν θερ-
 μαίνόντων δεηθήσεται ἢ τῶν ὑγραίνόντων, potiùs calefacientibus
 & humectantibus indigere. Nam calefacientia exsiccantiaque
 γεωδετέρας χυμῶς πολλῶν τῶν πρὸν παχυτετέρας ἐργάζονται
 ἐξικιάζοντα καὶ ἀναλίσκοντα τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὑγρὸν, ὡς ἂν τὰ το
 βραδύνην τὴν φύσιν ἐπέπειν τὰ θερμὰ. ἐμάθωμεν γὰρ, ὅτε
 θερμῶ καὶ ὑγρῶ καὶ αἰ πέψεις, καὶ πᾶσα ζωογονία γίνεται,
 terrestriores reddunt humores, qui antea erant crassiores, dum
 humiditatem, qua in eis est exsugunt, insumuntque, ut natura ideò
 recrementa lentius excoquat. Didicimus enim concoctiones, o-
 mnemque vitæ originem fieri calido & humido.

Ipse verò distinctione utitur: ὁ μὲν γὰρ τεταρταῖος ὑπὸ
 τῆς μελαγχολικῆς χυμῶς γιγνομῆναι, εἰκότως ὑπὸ τῶν θερμαίνόν-
 των καὶ ὑγραίνόντων ὠφελεῖται, ὁ δ' ἐξ ὑπερρηπίσεως ὑπὸ τῶν ὑ-
 γραίνόντων καὶ ψυχρόνων, ὅιον πεπόνων, πιφουλῆς, ὄσρεῶν, ὕδα-
 τῶν, ἰχθύων, qua ab humore melancholico creatur, meritò cale-
 facientibus & HUMECTANTIBUS JUVATUR. Qua
 verò ex nimia bilis ADUSTIONE provenit, HUMECTAN-
 TIBUS

TIBUS & REFRIGERANTIBUS tractari debet. 263.

Humor itaque peccans, ut frigidus & siccus, indicat calefacientia & humectantia: ut crassus, viscosus, lentus, incidentia: ut crudus, coquentia: ut putrescens, corrigentia: ut redundans, imminuentia: ut incorrigibilis, omni modo evacuantia & extirpantia: scorbaticum si adfit inquinamentum, ei occurrendum. Extirpari ergo debet non solum humor peccans, sed & *Ἀέθεις*, quæ provenit ἀπὸ τῶν ἐγκαταλειπομένων τῶ μορίῳ σηπεδονοδῶν περιτωμάτων, dispositio, quæ, provenit à relictis in parte putridis inquinamentis. Deinde & ἡ ἀδένεια, καὶ τὸ ἕρπαιτα τῶ περιττώματι, imbecillitas à quâ inquinamenta generantur & excrementa.

Causæ hæ omnes ablationem sui indicant per contraria. Lien si malo fomitem præbeat, aperiendus, alterandus, confortandus, si alii morbo succedat, ille averruncandus.

VITALIS indicatio respicit vires, propter pertinaciam morbi, quâ clementiam suam subdolè compensat, non negligenda.

SYMPTOMATA etiam non susquedeque habenda.

RECTA administratio est necessaria. In principio leniter hæc febris tractanda, ne humor melancholicus fortioribus incidentibus, præparantibus, purgantibus irritetur: sicque ex simplici quartanâ duplex, ex duplici triplex, imò sæpissimè ex hoc intempestivo medicamentorum usu, continua, quâ ægri facile jugulari queant, excitetur.

Consideratè Galenus i. ad Glauconem cap. ii. τὰς πεντηκταῖς πρῆξις καὶ ἀρχῆς μέλειος τε καὶ πρῶτως ἀγειν χρῆν, μήτε Φάρμακόν τι τῶν ἰχυρῶν μηδὲν προσφέροισι, μήτε κένωσιν, εἰ μὴ ἀρχῆ πάνυ σφόδρα φαίνοιντο πλεονάζον αἷμα. In principio quartana leniter & mediocriter tractanda, nullaue fortis medicina aut vacuatio exhibenda, nisi fortè sanguis abundans venesectionem requirat.

Humor enim pertinax est, vix longâ coctione superari, & eva-

& evacuationi aptus reddi potest : vehementia etiam medicamenta carnes eliquant, tennes humores exturbant, crassis relictis, & sic obstructionem & febres augent.

Inde plurimam observatione constat, ex intempestivo diaphoreticorum, vomitoriorum, usu difficiliorem duplo redditum fuisse curatu morbum, naturamque & quidem frustra adeo labefactatam fuisse, ut potius toto morbi decursu gravioribus symptomatibus afflicti fuerint aegroti. Saepè quartana aegrescit medendo. In magno quartanariorum iliade observatum fuit, quod qui phlebotomiis & medicamentis vexati sunt, omnes ferè perierint. Incurati & paucis imò nullis medicamentis tentati naturæ beneficio, ferè omnes ad martium mensem convalescere.

Sciunt medici, quartanam acrius in principio tractatam, verba sunt *Cratonis epist. medicinali 112.* fieri deteriorem, & respuere illam ordinariam medicationem.

Ego meis aegris aliquandiu exhibeo singulis mensibus sub noctem decoctum raparum cum butyro. Profunt enim rapæ & à manifestâ & specificâ vi. Quia humectant humorem melancholicum, aperiunt & leniunt.

Deinde de succo cardui vel informâ pilularum vel sirupi. Et cum video materiam esse concoctam, expurgo primum infuso cum sirupo violaceo, vel de pomis, deinde agarico, post exhibeo extract. Ellebori ad ℥j. vel ℥ in debilioribus, hoc modo plurimos sanavi.

Ratione confortationis, nihil melius conservâ rosarum cum sp. aromatici rosati, descriptione Gabrielis sine spica & media parte moschi & ambræ.

Hanc rectam & rationalem curandi rationem judicat *epist. 113.*

Non tamen hæc stricto observanda jure. Calidis & humectantibus omninò peccans humor attemperandus, ut, verba sunt *Tralliani lib. 12.* Ου μὲν ὡς καὶ ἀλυσπὸς benignè ἔστι ci-
tra noxam vacuari queat καὶ μὲν ἄρα paulatim. Factâ dissolutione, μὴ εἶν χρονίζειν, ἀλλὰ θέλειν εὐθὺς ὁρμαῖν ὀπί κἀθαρσιν. καὶ εἰ αὖτε

289.
καὶ εἰ πῶς τι χρεῖζει, πάλιν ὑγραινόμενος καὶ λαστέρις καὶ Διαιτή οὐτως
ὑποκαταίρειν. Non dantius procrastinandum, sed protinus ad pur-
gationem ipsorum properandum: Et si adhuc res postulat, rursus
humectando tum balneis, tum victu subducere oportet.

Imò, addunt alii, etiam in principio statim nonnun-
quam materiam peccantem vacuante medicamento subtra-
here expedit, si copiosa sit, & suffocatum conculcatumve
calorem nativum iri periculum sit, & melius

Subjungimus ex *Coolib. 2. de morbis*, cum quartana deti-
net, siquidem ex illo morbo purgatum non corripit, medi-
camentum deorsum purgans propinato, deinde caput pur-
gato, post medicamentum purgans iterum dato.

CAPUT XXV

materias auxiliorum proponit ex fonte chirurgico.

SANGUINIS MISSIO primum obtinet locum.

Galenus 1. de curandi febres rat. ad Glauconem cap. 11.
eam commendat, εἰ σφόδρα Φαίνοιστο πλεονάζον αἷμα, si
sanguis abundare apparuerit valde.

QUANTITATEM determinat coloris variatione.

καὶ εἰ διελόν τι τῷ Φλέβα τὸ ῥέον αἷμα εἴη μέλαν καὶ παχύ,
μάλις δ' ἐν τοῖς σπληνώδεσι τοῖσ' ἐν εὐρίσκειται, φάρρειν τῇ κε-
νώσει. Ζανθὸν δὲ καὶ λεπτὸν Φανέντ' ἐπέχειν αὐτίκα. Et si ve-
nâ incisâ is, qui fluit, niger videtur & crassus, (precipue verò
in iis, qui Liene laborant, hujusmodi visitur) audacius mittendus
est. Quod si flavus ac tenuis apparuerit, statim supprimendus.

LOCUM etiam designat *Galenus*. Τίμνειν δὲ Φλέβα
ἥτοι τῷ ἐντὸς ἢ τῷ μέσῳ ἀγκῶν ἀριστεροῦ. venam verò se-
care oportet, vel interiorem vel mediam sinistri cubiti.

SALVATELL recentiores multum tribuunt, plus-
que levaminis, quam ex aliarum venarum apertione, inde
sibi promittunt, ob vicinitatem arteriarum, è quibus spiri-
tuosior sanguis ipsi communicatur, adeò, ut observetur
non raro, manu aquis exemptâ sublultim cum magno im-

E petu

petu velut ex arteriâ sanguinem exsilire. Inde brevi temporis spacio multum sanguinis evacuari potest.

Mulier, autore *Ballonio epid. & ephem.* septem menses quartanaria, sanguine ex venâ salvatellâ satis copiosè detracto, benè habuit. Febris jugulata est.

Domina Trossella quartanaria, sextâ horâ unâ ante paroxysmum salvatellâ, confessa est paroxysmum imminutum fuisse: secundâ vice fermè extinctum, post tertiam non rediisse, autore *Riverio observ. commun. 47.*

Cardanus lib. artis parva, in quartanâ, scribit, sanguinem mittimus, ex venâ sinistra manus, horâ novilunii, sinimusque fluere, donec sponte desinat: hoc enim generale præceptum est in omnibus angustis venis.

SAPHENÆ simul mentionem facit *Nicolaus Florentinus*. Debet, inquit, phlebotomia ista esse parva, & facta de salvatellâ manus sinistra, aut de ambabus aut de saphenis.

SAPHENA pedum vena commodè aperitur, in fœminis mensium suppressione laborantibus. Impeditur inde præceps sanguinis ad uterum motus.

HÆMORRHOIDALIUM apertio etiam utilis, non quòd lienem depleant, revehunt enim tum internæ, tum externæ ad cor, sed quòd impedian, quò minus in exilibus hisce vasis computrescat. APERIRI possunt, foliis ficus asperis affricatis. Ferro tangi renuunt.

TEMPUS venarum brachii aperiendarum est principium morbi, & quidem τῆς ἀπορροῆς, immediatè paroxysmum quæ antecedit, die. In universali declinatione nonnunquam eâ opus.

FRICTIONES corpus reddunt perspirabile, & calorem nativum blandè fovent.

VESICANTIA prospero nonnunquam successu & eventu, quâ arteriæ magis ad cutem vergunt, applicantur, pars enim σπυρονοῦδες ἀφιδρώματος, quod cum sanguine circulator, depurari potest. Sic natura interdum pustulis sponte excitatis se sublevat.

FONTI-

272.
FON TICULI in cruribus vel brachiis excitati non
folùm ab hoc morbo præſervare, verùm etiam curare ſo-
lent naturâ duce, quæ per abſceſſus ſapè in cutaneis par-
tibus ſe ſublevar.

FLAGRIS quartanam curatam obſervatum. Et
hanc curationem fortuitam vocat *Seneca lib. 6. de beneficiis*
cap. 7. Nam fortassis optabile malum, quod majoris mali
remedium ſit.

CAPUT XXVI

pharmaceuticum fontem aggre-
ditur, & lenientia proponit.

IN PHARMACEUTICO fonte primùm occurrunt
LENIENTIA, quæ excrementa, mineramque circa
primas vias collectam *Κυένως, ἀλύπως κτ' μέγας, blande, ſine*
noxâ, ſenſim & particularim educunt.

Μαλάτεν inquit *Galenus* τῶν πρὸς τὸν Γλαύκωνα *Ge-
ραπεινικῶν lib. 1. cap. 11.* δεῖ τὴν γαστέρα καθ' ὅσον, οἷον τε ἀπὸ
τῶν σιγῆτων. εἰ δὲ μηδὲν ταῦτα κλύσματος χρεῖσται καὶ ἀρχαῖς μὲν
μαλακοῖς. *Venter, quantum poſſibile, emolliendus, iis, que uſi-
tata ſunt: quod ſi hæc nihil proficiant, clyſteribus utendum, à*
principio quidem mollibus, poſtmodum acrioribus.

℞. ſeri lactis caprini ℥j,
fumar. recent. vel ſiccæ m. ſ. vel j,

Factâ infuſione per noctem propinetur per vices, ſeu
intervalla.

℞. decocti flor. & fruct. ℥iij.
ſirupi de polypod. comp. ℥ij. M. F. Potio.

℞. elect. lenit. ℥℞. cryſtall. ꝑ ꝑſ.
ꝑ Olati ḡ x. cum ſacch. F. Bolus.

Loco horum ex purgantibus lenioribus ſenâ. epithy-
mo, cum radice ellebori nigri vel albi in minori doſi fic-
ri queunt decocta vel infuſa.

272
CLYSTERES LENIENTES etiam conveniunt.

℞. fol. malv. albh. branc. ursin. violar.
fumar. ā mj. rad. lilior. albor.
albh. malv. a ʒij. sem. anisi, fenic. a. ʒiij.
feni graci, lini, ā M. ℞.
prunor. damascen. no. x.

Coq. in suff. q. aq. com. Colatura ℞j. adde Elect. lenit. ʒij.
ol. lilior. alb. ʒj. salis comm. ʒj. F. clyster.

Edlava suppositoria lenientia conveniunt, ex sevo, radice beta, aloe pulverisatā cum melle ad duritiem cocto, item sp. hiera picra cum melle cocto ad spissitudinem, modico sale gemmæ exaltata.

VOMITORIA lenientia parantur ex aquā dulci cum ol. amygd. dulc. oxymelite simplici aut scyllitico.

CAPUT XXVII

præparantia designat.

PRÆPARANTIA sequuntur. Talia sunt flores boraginis, bugloss. cichor. genist. hepatic. violæ, herba absinth. atetos. adianthum, agrimonia, quæ humoris peccantis excessum corrigunt, quā calidus, eum refrigerant, quā frigidus eum modicè calefaciunt & attenuant, quā siccus, eum humectant, omnium autem putredinem inhibent.

Alia simul vias respiciunt, easque recludunt, ut peccans materia eò commodiùs evacuari queat. Talia sunt radix filicis, polypod. q. cort. rad. tamarisci, capparum, cuscute, geniste, centaurii minoris sal.

VALIDIORA sumuntur ex chimicorum classe. ♀ Olat. crystall. ♀. ♀ chalyb. arcanum Oli, crocus ♂ aperiens, pulvis cachecticus chalyb. Quercetani, sp. aperitivus Penoti, tinctura ♀.

℞. sirupi boraginis, sceloryb. a. ʒj.
aq. scorbut. ℞. borag. ʒiij. M. F.

Potio pro VI. dosibus

℞ rad.

Rx. rad. filicis, flor. cord. genist. ā p.vi.
 polypod. q.a. ʒi. sem. anisi. fenic. cochl. a ʒi.
 glycyrrh. cichor. a. ʒʒ. Coq. in suff. q. aq. font.
 cort. rad. capparum, Colat. ʒx. adde
 tamarisci a. ʒʒ. sirupi de fumariā,
 fol. fumar. de pomis borsdorf. a ʒi.
 ceterach veri a. p.vi. Tinct. ʒ. ʒj.
 M. F. Potio ad IV. doses.

Rx. aq. antiscorbut. ʒi. sp. ʒ ʒi.
 sirup. de pomis borsdorf. ʒiʒ. tinct. ʒ ʒʒ.
 M. F. potio ad duas doses.

Rx. fol. cochlear. sem. anisi, fenic. a. ʒi.
 nasturt. aq. genist. ʒiʒ.
 veronic. Coq. in suff. q. aq. font.
 ceterach veri, Colaturā ʒx. adde
 spicanth. a. p.viiij. sirupi scelotyrb. Forest.
 rad. sarsaparil. de pomis borsdorff a. ʒi.
 cichor. mistur. simpl. ʒʒ.
 scorzoner. a ʒʒ.
 M. F. potio ad iiij. doses, scorbuti si adsit suspicio.

Rx. tinct. ʒ ʒ rar. ʒij. sp. cochlear. ʒi.
 Misce. Dos. gr. xvi.

Rx. mass. pil. de gom. ammoniaco Quercet. ʒij.
 F. pilule xx ʘ involvenda. Dux de his deglutiantur ve-
 sperā paulō ante crepusculum, aliquotque cochlearia seri
 capri i superbibantur.

Rx. rad. s. aperientium, bugloss. a. p.iiij.
 polypodii q. a ʒiiij. passul. minor. ʒi. major. ʒiʒ
 cort. tamarisc. fraxini, Coq. in suff. q. aq. f.
 rad. cappar. a. ʒij. vel seri lactis.
 herb. fumar. ceterach. Colaturā ʒʒ. adde
 cuscute, milzatile a mj. sirup. capill. ʒ. cichor.
 flor. genist. borag. de succo borag. a. ʒi.
 E 3 essent.

279^a
essent. fumar. ꝑ̄ ꝑ̄. aperit. Penot. ꝑ̄.

M. F. Potus ad multas doses.

Rx. dyss. & compositi ꝑ̄.

in vitro S. aperitiv. essens. Dos. gut. xx.

Rx. croci & saccharini albi per spir. ꝑ̄ parati ꝑ̄.

Dividatur in duas partes, distinctis chartis includantur.

S. digestiv. pulver.

Rx. magist. ꝑ̄ Plat. ꝑ̄ cent. min. a. ꝑ̄.

Dividatur in duas partes æquales. S. digestiv. Sals.

CAPUT XXVIII

purgantia per alvum & vomitum in genere considerat.

Εἰ τὰ τῆς πέψews ἢ νοσήματι, scribit Galenus de curandi
mt. ad Glauconem cap. ii. σημεῖα φαίνονται, καθαίρειν τιμι-
καῦτα τοῖς τῆς μέλανας χυμῶς κενῶσι φαρυγγαῖσι ἔτη, ἢ ἄ-
παξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ἢ ἔτις δὲν χρεῖται δὲ καὶ
ὑπὸ τῶν σιτίων ἐμέτῃσι. Οἷς δ' ἐμὲν ἀδύνατον, τῆς δὲ σφοδρῆ-
τερον καθαίρειν δεῖ κατὰ. Cum jam coctionis signa apparuerint,
purgare oportet iis, que humores atros exinaniendi vim habent,
non semel tantum, sed & sæpius, si fuerit necessarium. Uten-
dum autem vomitibus continuè post cibum. Qui verò neque-
unt vomere, valentiùs ii per alvum vacuandi.

Hæc concoctis & ad exitum dispositis humoribus exhi-
benda, ita debent esse comparata. 1. ne in principio ordi-
nem mediocritatis excedant. 2. sint humectantia. 3. per in-
tervalla repetenda. 4. leviora primùm, deinde validiora
adhibenda, præcipuè perfectis coctionis adparentibus si-
gnis. Etenim semper & natura impulsus, & humoris pec-
cantis motus, inclinatio, nec non meatum conditio ob-
servari diligentius debent, quum quartana certos suos ha-
beat terminos, ad quos, antequam perveniat, si medica-
mentis

275.
mentis multis exasperetur, plerumque acerbior red-
ditur.

Laurentius Joubertus de curat. quartane intermittens ex-
quista contrarium sentit, & in principio quartanæ validio-
ra purgantia, in augmento & statu mitiora, eâ de causâ:
1. quod cocta attenuataque jam materia suâ sponte ductum
purgantis medicamento facillè sequatur, quin imò sæpè so-
la sine medicamento expellatur. 2. in principio sympto-
mata sint & mitiora, & vires validiores.

Ad has rationes respondetur 1. naturæ, quæ prius co-
quit, deinde expellit, motum esse attendendum. Primò
ergo lenibus, deinde valentioribus utendum. 2. licet vires
ad sint, cruditas prohibet, & in progressu licet debiles
sint, feliciùs coctâ materiâ succedit purgatio.

FORTIORA die intermissionis exhibeantur, ne
naturæ motum à centro ad superficiem materiam peccantem
propellentis, cum periculo ægotantis impediatur, contra-
rii quæ motus instituantur. Exhibeantur potiùs in die, quæ
paroxysmum antecedit immediatè, tum quod illa magis di-
stat à noxâ præcedentis paroxysmi; tum quod humor, qui
jam colligi incipit, pro futurâ accessione, magis tum fit
vacuationi idoneus, & ad eam dispositus.

Sæpè tamen ex usu est, inquit magnificus Dn. *Præses libro*
de febris, die accessionis purgantia exhibere, quia, cum
difficiliter materia ob crassitiem vacuari queat, calore ac-
cessionis magis attenuabitur, & faciliùs vacuabitur. Vo-
lunt autem operationem ante invasionem paroxysmi ab-
solvî. Maxima turbæ excitari solent, inquit *Riverius*, cum in-
choatam evacuationem maximus horror intercipit, & in ac-
cessione fit motus pharmaci motui contrarius.

Prosper Alpinus refert Aegyptios id in usu habere.

Amatus Lusitanus centur. 1. curat. 8. & Monavius epist. medic.
Scholz. 212. plures longissimis febris laborantes hâc viâ
multò citiùs, quàm aliâs liberatos fuisse refert.

Moscovitas quoque non aliâ ratione faciliùs aut feliciùs longas febres superare, domestica mea, ut & *Parruelis*
mei

mei beatæ memoria colendissimi Dn. Hartmanni Gramanni, Magni Moscovia Ducis Archiatri felicissimi annorum viginti experimenta docuerunt.

Ratione hæc destitui haud videntur. Materia enim, quæ aliàs viscida, crassa, evacuationi rebellis, commotione, quâ natura singulo paroxysmo, quod noxium, excernere nititur, agitata facilius ad expulsionem redditur.

CAPUT XXIX in specie considerat purgantia per alvum.

PER *πικράτα* PURGANTIA sunt mitiora & validiora. MITIORA sunt: *sirupus de fumariâ simplex & compositus, de foliis sene, oxymel belleboratum Gesneri. Pulvis sene Montagnana.*

FORTIORA sunt *Lapis Lazuli. ὁ δὲ ἀρμενικῶς λίθος καλεῖσθαι, scribit Trallianus lib. 12. cap. 8. εἶτε πεπλυμένος, εἶτε ἀπλῶς ὡς πρὸς Φέροντο, κροσθία δ. σαβῶς, θαυμαστὸς πρὸς ἅπαν εἶδη τετραεταῖς ποιεῖ. Lapis, qui armeniacus dicitur, sive lotus, sive illotus offeratur, quatuor siliquarum pondere, mirabiliter ad omnem quartanæ speciem valet.*

DOCET etiam modum, quo cum aloe, epithymo, agarico, caryophyllis, scammonio, succo citri, aut rhodomelite in pilulas redigatur.

Rx. *pulv. sene Montagn. ʒi. sirupi de fumariâ par.*
M. F. Bolus.

Rx. *extr. elleb. nigri ʒi, conserv. rosar. q. s.*
cryst. ꝑ ʒβ, F. Bolus.

Rx. *pulv. sene Montagn. ʒi, ol. cinamom. ḡiiii.*
pulpæ pass. minor. ʒii. sirupi de pomis q. s.
M. F. Bolus.

Rx. *extr. bellebori nigri ʒi, scammonii ʒ. ḡ. iiiii.*
solue

277
solve in ∇ scorbut. Quercet. \mathfrak{z} j. sirupi cochlear. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
M. F. potio.

Rx. fol. spicantæ, flor. rosar. viol. a. \mathfrak{pij} ,
aspleni a. p. iiij , cinamomi \mathfrak{z} j.
cort. rad. cappar. $\mathfrak{z}\text{iiij}$, Coque in luff. q. aq. font.
tamarisci \mathfrak{z} j. Colaturæ $\mathfrak{z}\text{vr}$. adde
sem. anisi. fenic. a. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. sirupi de epith. \mathfrak{z} j.
sena Alexandr. s. s. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. spir. cochl. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
fibr. Elleb. nigr. pp. M. F. Potio ad duas doses, al-
gialap. a. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. ternis diebus sumendas.

Rx. sena pulveris. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$, O mentha,
magist. gialap. gr. vi , cinamomi a. gt. ij .
M. S. purgier Pulver.

Rx. mass. pil. de ammon. \mathfrak{z} . resina scammonii g. x ,
 \mathfrak{z} tar. ejusdem. a. \mathfrak{z} j. essent. fumar. q. s. M.
extr. bellebori $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. Fiant pilulæ.

Rx. fol. senæ Alexandr. $\mathfrak{z}\text{ij}$, \mathfrak{z} . alb. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$,
fecul. rad. belleb. nig. ol. anisi, cinamomi,
danevdis. a. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$, caryophyll. a. \mathfrak{g} vij .
M. F. pulvis subtiliss. div. in quinque doses. S. melanogo-
gum in formâ pulveris.

Rx. pil. febrifugarum cetano com-
Camilli à Quer- mend. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. Detur.

Rx. pil de ammoniaco sirupi fumaricæ q. s.
Foresti $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. M. F. pilulæ.

Rx. oxymel. belleborati Gesneri $\mathfrak{z}\text{j}$,
sirupi de fumar. comp. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$,
resina gialap. \mathfrak{g} . x. extr. belleb. nigr. gr. vi .
M. F. Haustus.

Rx. herb. epithymi, ceterach. a. pv ,
fol. ling. cervine, spicantæ, a. m. vi ,
F rad.

rad. polypedii, filicis a. ʒj,
 cort. rad. capparum, tamarisc. frangula, a. ʒʒ,
 fol. senæ Alex. ff. ʒj, rad. gialapii ʒj,
 flor. genistæ, rosarum, violarum a. p. iii,
 ꝑ. albi Francici ʒʒ,
 Contus. contund. f. a. coq. in suff. q. aq. f.
 Colaturæ ʒʒ. adde
 succi pomor. borsdorf. cochleariæ, nasturtii aq. a. ʒʒ,
 oxymel. belleborati ʒj.

M. S. Sæpit Tränckeln. Dosis ʒv.

Celebre est FEBRIFUGUM Riverii, cujus facit mentionem observ. libro 3. pluribusque historiis mirabilem ejus effectum deprædicat. In appendice addit: vires ejus medicamenti ejusmodi esse, ut humorem melancholicum virtute specificâ oppugnet, illius fermentationem, quæ paroxysmi causa est, inhibeat, pravas ejusdem qualitates extinguat, totamque ejus naturam immutat &c.

Descriptionem subjungit ænigmatum nube involutam, subobscuram, fidelem tamen & omni fraude vacuam. Componitur, ita verba habent, ex triplici Hercule duodecim laboribus ad summam nobilitatem evecto: quibus tandem quartus athleta additur operis complementum efficiens.

DATUR pueris ad g. x. xii. xv. adultioribus à gr. xx. ad xl. Blandè operatur per alvum, si materiam vitiosam ad exitum pronam adoriatur, etiam per vomitum.

Magnificus Dn. Præses ex privatâ communicatione sequentem possidet processum.

Rx. reguli ʒ ʒʒ, D sine capellatæ a. ʒiiij,
 vel Dæ ʒʒ. reguli ʒj.

Liquefactæ Dæ in crucibulo adde regulum: Liquefac simul igne rotæ circumdato. Post remove ab igne.

Rx. reguli hujus, ʒ. ti a ʒʒ.

Destilletur inde ex retortâ butyrum. Præcipita. aquâ fon-

fontanâ affusâ. Lactescente humore, subsidens & edulcatus pulvis servatur ad usum.

VIREB nullæ aliæ in hoc pulvere admittuntur à curiosis, quam quæ competunt Fio vitæ vulgari. Minori tamen violentiâ operatur per vomitum, qui mitificatur à Dâ. Non verò agnoscit experientia tantum secretum febrifugum in hâc medicinâ.

Esse autem hoc Riverii antiquartanarium & febrifugum confirmat conjectura. Triplex Hercules est S. S. D. quartus Athleta est S. S. D. duodecies meteorifatus. Meliora edocti sententiam mutare non recusabimus.

CAPUT XXX in specie considerat

ἀνωπερμά.

VOMITORIA commendat Trallianus lib. 12. cap. 8. Ἐμετῶν ἡ ἀφελιμώταται ἀπαισι, καὶ μάλιστα τοῖς ἔχουσι παχὺ ἐν τῷ στήθει τῆς γαστρῆς. ἀπολεπθὲν γὰρ τὸ πάχυνμα, καὶ πεπρωταῖα ἀφραγὰ ἀλεί, καὶ ἀποπνεῖσθαι ἔαχύτερον. Vomitus omnibus utilissimus, præsertim iis, qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiam extenuat, & ut concoquatur, celeriusque discutitur, efficit.

Alii radicem curationis vomitum vocant.

Fonsæca sect. 4. aphor. 4. nullo alio remedio, quàm vomitoriis, quartanam solvi posse scribit.

Saxonia vomitione se nihil præstantius in quartanâ invenisse scribit.

Freitagius in aurorâ medic. p. 27. & 144. & seq. solo ½ vitriificato vel cum ☉ calcinato in crucibulo, in paroxysmorum initis aut paulò ante insultum exhibito, fausto & celeri successu ab empiricis curatos observavit.

Ad eò certissimum est, artificium curandi hoc in conve-nienti materiæ morbificæ evacuatione, ipso paroxysmi die, quo humores in motu & proinde ad evacuationem facilio-res sunt, consistere.

F 2

Siro-

250
Strobelbergeri, Riverii antiquatranaria specifica nihil aliud sunt, quam vomitoria.

Magnificus Dn. Præses, omnium suffragio facile Magnus Germanorum Esculapius, & omni encomio major, libro ordo & methodus curandi febres inscripto, hunc vomitoriorum hoc in affectu usum notabili historiâ probatum it.

Nobilissimus ac Strenuus Dieterich Vicedominus in Echstet, Electoralis Saxonicæ equestris militiæ vexillifer, postquam anni dimidii spacio quartanis insultibus fuerat afflictus, consilium petiit, quod denegare noluit rogatus, aliis, qui, detestabili errore, nullis diætæ regulis se alligari patiuntur, satis difficilis. Cum promptam promitteret obedientiam, curationem inchoavit, methodo ordinariâ observatâ. Quatuordecim dierum spacio elapso, tandem ei exhibuit vomitorium ex infuso vitri $\frac{1}{2}$, die ἀπυρεξίας. Cum incalesceret in lecto, vomere incepit cruda: adjutus jusculis pinguibus, viscida, lenta, nigra: tandem corpore mirè agitato ejecit materiam albam, cretaceam, calci similem, quæ gypseo pavimento ita adhærescebat, ut macula elui non potuerit, & non nisi longo post tempore disparuerit. Cessavit sic vomitus febrisque antipyreticis adhibitis non rediit.

Hippocrates autem 9. aphor. lib. 4. τῆς ἢ μελαγχολικὸς ἀδρεπῆως τὰς κάτω. Melancholicos infra vehementius purgare jubet. Quia, inquit Galenus in commento, hic humor propter gravitatem insitam tendit deorsum, merito eum per inferna vacuari jubet, sicut flavam bilem per superiora, levem ipsam & suâ sponte continenter per summa fluitantem.

TEMPUS. Trullianus lib. 12. κάλλιστος ἢ καυρὸς ὄστι, scribit, πρὸς ἔμετον δέχουμένης τῆς περιζύσεως, ἐπειδὴ καὶ τότε ναυιῶδεις οἱ χυμοὶ γίνονται, κινουμένης τῆς ὕλης καὶ συρρέοντων τῶν χυμῶν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ δακνόντων αὐτὸν. Commoda per vomitum vacuandi occasio est, in initio paroxysmi, cum tunc nauseabundi sint ventriculi, commotâ materiâ, & affluentibus humoribus ad stomachum, & ipsum mordicantibus.

Avicenna fen. 1. lib. 4. rr. cap. 66. vomitum ante paroxysmum, cujuscunque humoris sit, aut allevare paroxysmum, aut eradicare ipsum. Alii

281.
Alii distinguunt. In quibus materia in ventriculo, aut circa eum congesta, quartanæ fomentum suppeditatura, deprehenditur. iis hanc ipsam die intermissionis, ante potius quam post cibum sumtum per superiorem alvum educere præstat, imprimis, si æger ad vomitum sit proclivis & facile eum ferat.

Quibus verò proximam materiam est animus excutere, illi in paroxysmo ipso aut paulò ante exhibent vomitoria.

CAPUT XXXI.

Materiæ vomitoriorum.

MATERIÆ variæ esse queunt.
HELLEBORO prima à *Galeno i. ad Glauco. cap. ii.* adsignantur subsellia. Tali, *inquit Zacutus Lusitanus lib. histor.* efficaciam ac robore nobilis est, ut unicè morbis chronicis, iisque omnibus feliciter succurrat, illosque, qui pertinacissimè aliàs remediis cunctis resistunt, præsentè victoriã expugnet.

Hildanus observ. helleborum ceu medicinam contra quartanam specificam laudibus extollit ingentibus.

Matthiolus unicam exhibitionem, modò tempestivè & secundum methodum fiat, quartanarios helleborismi sui usu convalescere, asserit.

Eligitur niger, communiter Styriacus: alii tamen neque ab albo abhorrent.

Vitrum & alii ad gr. iv. vel plura, vel flores ex vitro & paratos, quibus non raro pertinaces quartanæ solvuntur, commendant. Commodissimè infusum vitri exhibetur paratum ex g. vii. viij.

R. Scurii vita g. viij.

Infunde per noctem, in aqua splenetica ℥ij.

Manè filtratur. Detur in vitro.

S. Brechwasser.

F 3

R. ex-

℞. extracti ellebori albi g. ij,

rosa mineralis g. vj.

Infunde in vini boni ℥ iij.

Manè filtrentur per linteum cum expressione.

In vitro exhibeatur pro vomitorio, manè jejuno ventriculo exhibendo.

CAPUT XXXII.

Διογενήλινδ.

Magni hæc sunt materiæ remedii, teste Galeno, i. ad Glaucon. cap. 2. silentio non involvendæ. Magnam feri partem ægrum gravantem, aut in sudoris nimis molestæ materiam abeuntem per suas vias derivant. LOCUM habent, vigente morbo, cum natura cruditates per vasa agitare, & separare incipit. Neque prius exhibenda, quàm viscera pertinaci obstructione liberata sunt.

MATERIÆ sunt: Aqua petroselini, diuretica composita, sirupus de duobus & quinque radicibus aperientibus, spiritus ☉. ☽. ♀.

℞. aq. antiscorb. Quercetani ℥ j,

sirupi de succo cardui bened. ℥℞. sp. ☉ g. x,

salis fraxini g. xiiij, ol anisi g. viij.

M. F. Potio. Usus cum purgante melanogogo alternus: quò ILLO portio melancholiæ crassior per alvum, ALTERO per urinam tenuior evacuetur.

℞. aq. sarseparyl. ℥j. sirupi scordii ℥℞. cinam. ℥iij,

☉fumariæ, card. bened. a. ℥℥.

In fistili S. Harn Träncklein.

CAPUT XXXIII.

Sudorem expellentia.

ΔιαΦογηλινδ sæpè tam feliciter munere suo defunguntur, ut magna eorum pars inter appropriata numeretur. Per sudores expellit natura in paroxysmo. Eam imitetur medicus. Conveniunt signis coctionis apparentibus,

Galenus

mendat Phariakon Διὰ τῶν ἐχιδνῶν medicamentum ex viperis, præcipuè illud, quod succum cyrenaicum recipit. De tempore exhibendi etiam sollicitus, post statum idem commendat, ante statum noxium proclamat. Ὅσοι ἢ καὶ δεχαί τῶν τοιούτων Φαρμάκων ἔδωσαν, ἢ ὅλως περὶ τῆς ἀκμῆς, ἀπλῆν μὲν ὄντα τετραταῖον διπλῆν πολλάνις ἐπέφλωαν, ἢ πάντως μείζονα τε καὶ χαλεπότερον εἰργάσαντο. διπλῆν δὲ ὄντα τριπλοῦν ἐποίησαν. ἢ πάντως γὰρ τοὺς δύο χαλεπότερους τε καὶ μείζονα. Quicunque verò ab initio aliquid ex his medicamentis exhibuerunt, aut omnino ante statum, quartanam, qua erat simplex, sæpius fecerunt duplicem, aut omnino majorem aut difficiliorē; ex duplici autem triplicem, aut omnino ambas difficiliores, majoresq. reddiderunt.

Illustrat id historiam, quæ suo contigit tempore.

Οἶδα δὲ ἵνα ἰατρὸν, ὅστις ἐτόλμησεν ὑποθερῶν ἐχορμῶν τετραταῖον δῆναί τε Διὰ τῶν ἐχιδνῶν Φαρμάκων, ἐπινοήσῃ νοσήματι ἀκμᾶζοντι. εἴτα ὅια εἰκὸς αὐξηθέντων ἀπάντων, συνέχῃς Διὰ δεξιάμβρος πρεσῆς, ἀπέκτεινε τὸν ἄνθρωπον. Novi enim medicum quendam, qui ausus fuit agro tribus quartanis laboranti exhibere medicamentum ex viperis. Inde, ut faciliè conjicere licet, auctis omnibus symptomatibus, continens facta febris hominem jugulavit.

Idem melancholiam theriacam adversari, & vel hac ratione quartanam, quæ huic originem debet, tollere confirmat libro de theriacâ ad Pisonem cap. 15.

Postquam enim docuerat, theriacam non modò corporis adfectus, sed etiam animi passionibus opitulari, & melancholiam resistere, subjungit.

Διότι καὶ περὶ τὸν πυρετὸν τὸν τετραταῖον μάλιστα ἀρμόζει καλῶς. ὑπο γὰρ τῆς μελαίνης χολῆς γενόμενῳ οὗ πυρετὸς ἕως, ἐνδόλως ὑπο τῆς ἀνιδότῃ ἀπαλλάσσεται, μάλιστα ὅταν τις αὐτῆν τεχνικῶς ἢ χρωόμενος ἐγὼ γὰρ πολλοὺς τῶν τετραταῖων τῆ ἀσπυγῆ ταύτῃ χρησάμενος, ἀπήλλαξα ἐαδίως τῆ νοσήματι, παρενεώσας αὐτὸς τῷ δὲ πρὸ δειπνοῦ ἐμέτω, εἴτα τῆ ἐξῆς ὀπίδους τὸν χυλὸν τῆ ἀλινθῆς, ἵνα. ὀπιγλυκάνω καὶ κατὰ κερᾶσιν τὴν χολήν, οὕτως περὶ ὧρων δύο ἢ ὀπισημασίας τὴν αἰτίδοσιν δίδωμι. καὶ γαυματώσ οἶδα πολλάνις ὀπιτυχέσων αὐτὴν, ὡς ταχέως ἀνεπισήμαντον

σημαντον μείνει πὺν λαμβάνοντα. Quâ de causâ quartanis etiam febribus optimè convenit: cum enim ea febris ab atrâ bile confurgat, facile sumt à theriacâ discedit, modò quis ipsâ, servatis medica artis præceptis, utatur. Ego namque multos quartanâ laborantes, hâc usus artis semitâ, facile à morbo vindicavi. Primum enim cum coenassent, ut evomerent, effeci: deinde secutâ die succum absinthii bibendum tradidi, quo bilem contemperarem, ac veluti edulcarem: postremò duabus horis ante invasionem antidotum exhibui; atque ita cum omnium admiratione voti compos evasi, cum celeriter is, qui theriacam sumserat, ab invasione liber maneret.

Prosper Martianus com. in librum Hippocratis de affectionibus versu 188. theriacæ vires in periodicis febribus expertus affirmat, nullum præsentius & efficacius remedium esse ad februm accessiones prohibendas. Hâc utor, scribit, adfiduè, non in quartanis modò, sed longè confidentius in tertianis & quotidianis, præmissâ tamen universali corporis evacuatione.

Rx. aq. fumar. comp. ℥j, ℥ diaphoretici ℥β.
febrifugæ ℥iβ, mist. simplic. ℥j.
theriac. Andromachi ℥j. M. F. Potio.

Rx. mist. Ⓞ tartaræ theriacalis camphoratæ ℥j,
sirup. scordii ℥β, aq. cent. minor. ℥ij.
M. F. Potio. Ⓞ Fieber Träncklein auf ij. maßl.

Sal viperarum volatile theriacæ locum sustinere potest.

Flores * Striales, flavi, reliquias μιάσματς febrilis disjiciunt.

℥ diaphoreticum, bezoardicum minerale Striale.

Mistura simplex, sp. ligni sancti, Ⓞ fumarix, tamarisci, fraxini profunt.

Rx. saccari albissimi in aq. antidoti Matthioli ℥ij,
fumar. solut Ⓞ ℥ diaphoret. trina
inspissati ℥ij. calcin. fixi ℥ij.

F. morselli, pondere ℥β. Unus præbetur pro vice
Ⓞ Schwignorsellen,

Rx Ⓞ absin-

R. \ominus *absinthii,* *flor. * Et. a. g. vi.*
cent.aurii minoris, M.F. pulvis. \ominus *Schwiz Salz.*

R. \ominus *card. bened. crystal. ʒʒ.* *flor. * Et. a. g. vi.*
In charta. \ominus *Fieber. Salz.*

CAPUT XXXIII. PER SALIVATIONEM an curationis spes aliqua?

ITa videtur, in quartanâ ulceribus tibiæ urgentibus, licet nulla ejus solida esset suspicio, plantis pedum & femoribus applicantur *ceronea ex hydrargyro* parata. Provocatur $\mu\alpha\lambda\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$: curantur ulcera, curatur & febris. Hæc *Ballonius libro paradigmatum affixo libris consiliorum p. 330.*

Econtra *Fernelius libro de abditis rerum causis* recenset historiam quartanarii, simul lue Venereâ cum sordidis ulceribus laborantis. Adhibiti litus, & diæta solennis ad lue[m] Veneream. Hæc fuit liberatus; non illâ.

CAPUT XXXIV. Quid sentiendum de curatione per acidulas & thermas, exponit.

ACIDULAS EGRANAS in quartanâ contumaci nonnulli commendant, si ventriculus & epar sint robusta.

SCHWALBACENSES *Horsius libello peculiari p. 27.* laudat contra omnes febres, quæ à melancholicis succis, bile & putredine ortum habent. Mineras has potenter evacuare solent.

CAPUT XXXV alterantia proponit.

G

Respic

286
Respiciunt hæc partes imbecilles, & dispositionem ad putredinem.

INFIRMITAS aufertur CORROBORANTIBUS vulgaris notitiæ & excellentis virtutis, quæ lienem, jecur, & ventriculum respiciunt, imò totum corpus benigni vultus radiis illustant.

INTERNA singularia TOTUM CORPUS respiciunt: confectio Alchermes, de hyacintho, magister. perlar. corall. lapidum & Tinctura coralliorum.

GENERALIA confortantia composita sunt varia.

℞. conservæ fl. boraginis, bugloss, violarum, citri pulpa a. ʒi, conditi caulium lactuce Italica ʒʒ, rad. cichor. cond. ʒi, sp. arom. ros. ʒi, rosar. novelle a. ʒʒ. latificantis Rbas. ʒi, diaplir. ʒi, sirup. fumaria, acet. citri a. q. s. M. F. Electuarium S. Stärckzucker.

℞. conservæ cochlearie, nasturtii aquatici a. ʒi, conditi rad. cichorii ʒi, pomor. mosc. condit. no. x. sp. diat. sandal. latif. Gal. a. ʒi, pulv. chalyb. cachectici Querc. ʒi, rad. ari pulverisati ʒʒ. sirup. acet. simpl. de pom. borsdorf. a. q. s. M. F. Electuarium.

℞. sacch. albiss. in aq. rosar. soluti & inspissat. ʒiiij, spec. latific. Galeni ʒi, de gemmis frig. ʒʒ. extracti acori ʒʒ. aspleni, gr. x. pulveris ari g. x. coralliorum preparatorum ʒi, croc. or. gr. ij. ol. cort. citri, anisi a. gr. ij. feniculi gr. vi.

F. Rotulæ ad ʒj. Una interdum detur horâ matutinâ ix, & pomeridianâ iv.

℞. Lactis

287
℞. lactis opt. mensur. iijj.
coque lento igne, sub finem infillando
succu citri q. s. pro coagulatione.

Pone in cellam. Post separationem, serum defunde
& defuso adde

sacchari ℞ij. essent marg. mag. C.C.a. ℞℞.
aq. cinamom. ℞ij. S. kühsüßlich.

Dosis in *πνεύματι*.

VENTRICULI ad robur detur *Tragema stomacha-*
le Quercetani. ℞iiij. adsumantur per vices.

℞. conserv. absint. pontici, cochlear. a ℞i. cort. citr. aurant.
cond. rad. enul. condit. a. ℞ii. cich. cond. ℞℞. sp. diarrhod. aromat.
caryophyll. a. ℞℞. spir. cochlear. ℞ij. sirupi conserv. zingiberis q. s.
M. F. Electuarium. S. Stärckzucker.

EXTERIUS applicetur *Empl. de crustâ panis*, cum spe-
ciebus aromaticis.

EPATIS etiam ratio habenda ℞. aq. destill. comp.
aperient. ex radice sarsaparille ℞ij. sirupi corallorum ℞j, tinctu-
re Stis. spiritus cochlearia a. ℞j. M. F. Potio.

Profunt cerotum santalinum: spec. pro epithemate hepatis
in aq. nymphæe tepidâ macerata & jecori applicata profunt.

LIENI laboranti valdè in hoc affectu succurritur et-
iam internis & externis.

℞. aq. scorbutica Quercetani ℞ij. sirupi scletoryb.
Foresti ℞℞. spir. non fetidi ℞i, mistura simplicis ℞j.
M. F. Potio ad aliquot doses, cochlearibus duobus per vi-
ces admetiendas.

℞. tinct. G. & Zvelff. ℞ij.

S. Stärck tinctur. 50. tropfett.

℞. Tinct. G. ℞i, spir. cochlearia ℞ij.

In vitro S. Wils tinctur. Pulvis cachecticus.

EXTERIUS prodest Ceratum de ammoniaco thymia-
mate Foresti, reformatum à Zvelfero.

Linimentum fiat ex oleo capparum, nicotiana.

Hippocrates lib. 2. de morbis sect. 2. t. 206. ad quartanam

commendat medicamentum compositum ex calefacientibus & siccantibus, ut *silphii succo & trifolio*. Addit STUPOREM inducentia *HYOSCYAMI* semen, & *MANDRAGORÆ radicem*.

I. FIGUNT causam morbificam, sicque paroxysmum impediunt, ea quæ somnum inducunt.

Trallianus lib. 12. cap. 8. varia antidota præscribit ad quartanas, quarum plurimæ *OPIUM* & *altercum* recipiunt, aliaque calida & attenuantia.

Nonnulli factum id putant, scopo refrigerandi: *alii*, ut virtutes simplicium in unum coactæ magis & diutius conferventur.

Sed quia hoc idem alia medicamenta refrigerantia præstare poterunt, non satisfaciunt quæsito.

Prosper Martianus com. in Hipp. lib. de morbis. 2. sect. 2. vers. 206. existimat, soporem inducentia his antidotis misceri, quia præter enarratas facultates, quas medicamento tribuunt, PECULIARI VIRTUTE, febrim conducunt, NON SOLUM, quia refrigerant, sed etiam quia humorum motum COMPESCUNT, unde DISGREGATIO eorum prohibetur, quam quidem proximam febris causam, multorumque aliorum morbotum agnoscit Hippocrates. Quia igitur huiusmodi medicamenta INCRASSANDO & REFRIGERANDO sistunt motum spirituum & humorum, hinc est quod dolores sedant, destillationes sanant. FEBRIUM HUMORALIUM invasiones inhibent, somnumque profundum inducunt. Et paulò post. Febris invasionem prohibere possunt, compelescendo motum humorum, QUIESCENTIBUS namque iis eorum DISGREGATIO NON CONSEQUITUR, quâ mediante febris excitatur.

II. PRÆCIPITANT fermentatione concitatum *σηπιδονάδες φερίτωμα πυρροποιητικόν*, putredinale excrementum, febrificum pulvis ex testis cochlearum oblongarum piscinarum, factus, autore Crollio, & pulvis febrifugus *Minsichtianus* ex iisdem solâ coctione concinnatus. Eiusdem notæ est, *Strobelbergianum* specificum febrile.

III. DIS-

289
III. DISCUTIENTIA etiam hinc conveniunt, tum communia, quæ per sudorem & insensibilem transpirationem faciunt officium, tum quæ antifebrili vi agunt.

CAPUT XXXVI
extraordinariam curationem
proponit.

Nititur hæc externis & internis.
Helmont, postquam omnia scholarum condemnat remedia, & irridet, febrifugum universale proponit tale *libro de febris cap. 14. t. 9.* vocat præcipitatum diaphoreticum *Paracelsi. R. pulverem Johannis de Vigo propria manu paratum*, quod affuso elemento ignis de vitriolo veneris extracti cum aqua regis cohobatus est quinquies, sub finem augendo ignem &c.

Commendat etiam aliud ad podagram & febres, modumque præparandi ænigmaticum proponit talem. Pendet ejus directio à manu ejus, cui debetur honor, quia parvulis revelat hujusmodi arcana, quæ mundus nescit.

Idem libro de febris cap. 17. p. 67. commendat emplastrum ex paucis solventibus & abstergentibus propositum. Nec unquam me fefellit eventus, nisi quod in obesis tardiora ejus sint obsèquia. *cap. 14. t. 12. addit.* denique & istud addam, quod per emplastrum centenas quarranas tutò sanaverim, absque recidivâ, licet autumnales. Quærite & invenietis, modò medicina non in questum solum sit. Nam si vobis intentio est misericordia ex caritate, obviabit vobis in itinere veritas, & lux à patre luminum descendens.

Descriptionem ejus non addit. Censentur autem communiter hæc ejus ingredientia.

R. cere ℥j. styracis calamitæ ℥ij,
ladani liquidi ℥℞, ase dulcis, olib. opt. a. ℥iiij.

M. l. a. F. emplastrum.

Applicetur lieni, cujus archæus ab acido stomachi ab

G 3

ipso

290.
ipso censeretur ad iram commotus, ut odoratis his ille demulceatur & lopiatur.

Ejusdem emplastrum contra quartanam meminit Gremblius p. 401.

Strobelbergeri emplastrum antiquartanarium celebre est. Describitur à Schröicero lib. 2. cap. 53. Componitur ex terebinthinâ & araneis vivis, telis araneorum & ✱. Malaxatur manibus oleo febrifugo, quod ab eodem describitur p. 216. inunctis. Applicatur pulsibus.

AMULETA contra quartanam recepto apud populum more quædam magis superstitiosa, quàm salutaria, quædam verò minus superstitiosa, magis salutaria.

Trallianus lib. 12. ὁ ἡλιοκαύθαρος, inquit, θεραπεύει τετραχίλων. δὲ δὲ λαβόντας αὐτὸν ζῶντα παλάφαι πρὸς τὸν τετραχίλον, ἔσωθεν πυρρὰ ῥάκησ ἀσφαλισαυρῆς λέγγυσι δ' αὐτὸ τέτο πιεῖν παλάφαι τὸ ὕδρον ἔτος. Scarabeus quartanarios curat. Oportet autem ipsum vivum existentem fulvo linteo firmiter alligatum collo suspendere. Dicunt autem hoc ipsum prestare, si ita appendatur.

Recenset etiam alia παλάφαι. Δὲ πολλῆς πίραος probata, ex σαύρα χλωρῇ lacerta viridi, ex ὀνύχησι τῶν πάχοντος, unguibus patientis. Commendat etiam τῶς ὀκ τῶ γένους τῶ τετραχίλων, pilos ex hirci barbâ.

Ἐπὶ πάντων δὲ τῶν Φυσικῶν ἰατρῶν μεμαρτυρηται διακίεον παλάφαι ἢ πρῶτον δὲ πρὸς παλάφαι ἐκκερθεὲν αἷμα Φυσικῶς.

Dioscorides de re medica libro 3. cap. 13. aliud amuletum ex aliorum sententiâ commendat. οἱ δὲ τῆς κεφαλῆς σκώληκες εἰς κυτίδα ἐνδεόμενοι καὶ παλάφαι τῶ τετραχίλων ἢ βραχίλων, ἰσορροπῶνται παλάφαι τῶς θεραπεύειν. Ferunt quartanam sanare vermiculos in capitulo dipsaci reperios folliculo illigatos, collo brachioque appensos.

Platerus præ aliis ceu certa laudat amuleta: nempe araneam in nuce avellanâ collo appensam: item jaspidis vel limacis lapidem gestare, vel talpam manibus, donec moriatur, tenere.

Rondeletius jubet folia salviae, sambuci, pedis columbini, ruta, a. Mß. caltha p. trita cum modico salis & vini, carpisque alligata.

alligata ante paroxysmum, coctionis apparentibus signis,
alligare. 292.

Crato epist. medic. Scholtz. 113. refert hoc. Simon Pistoris per triennium quartanâ laboravit, dicebatque mihi se multis remediis ulum esse, sed unum hoc profuisse. Accepisse vinum sublimatum sive aquam vitæ, & madefecisse prius tincam, & adveniente quartanâ imposuisse ventriculo.

Diomedes Cornarius observ. med. cap. 3. experimentum securum ac secretum recenset: si tertia pars cordis leporis vino albo probè loti, & in æstivo sole exsiccati, vel juxta fornacem in initio paroxysmi, in vino albo clarò, vel aquâ cardui benedicti calefactâ exhibeatur. Atque hæc exhibitio ter distinctis paroxysmis repeti potest. Quartanarius potest se componat ad sudorem per unam aut alteram horam. Sed fieri hoc debet universalibus præmissis.

TINCA per medium dissecta in febribus intermittentibus, ægrorum plantis pedum admovetur, ceu summum remedium, cujus felicem successum & singularem virtutem quotidiana probat experientia. Eodem modo carpis pedum applicatur, autore *Quercetano diat. polybist. sect. 3. cap. 7.*

Nonnulli pro certo experimento venditant tres radices plantaginis ante solis ortum collectas, & ex collo suspensas in nodulo. In votis habent tum intermittentium aliarum, tum imprimis quartanæ inoffensum cursum tali amuleto intercipi.

Sed sincerum de amuletis antifebrilibus in genere judicium; Sarius est, cum causâ ægrotare, quam sine causâ juvari.

Devenitur nonnunquam ad extrema, & incantationes quaruntur. Sed periculosa res plena alex: quartanæ maleficiis curata, quæ evasit funesta, exempla non desunt.

CAPUT XXXVII

fontem diæteticum invisit.

DIÆTÆ in probâ institutione præcipua curationis spes sita est, vixque etiam selectissima remedia proficere.

292. cere poterunt, nisi ægri obedientia cum sedulitate medici faciat conjunctionem & sic concorditer ambo relucetur malo.

AER fit temperatè calidus & humidus, purus, lucidus; frigidus, caliginosus vitetur. Aeris MUTATIO in lucro deputatur, & τὴς πᾶρταίς sanitati restituit. Restitutus æger etiam aeris habeat rationem: Si febris quievit, diu ejus meminisse diei convenit, eoque vitare, frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem. Facile enim revertitur nisi à sano quoque aliquamdiu timeatur.

MOTUS & QUIES. Quotidiè, inquit Celsus lib. 3. de medicinâ cap. 16. febrim expectabit æger, ante surgere & exerceri, dareque operam non oportet, ut in ipsam exercitationem tempus febris incidat. Sic enim sæpè illa discutitur. At si in opere occupavit, tum se recipere.

CIBUS fit εὐχυμὸς καὶ εὐπεπτός: in initio morbi tenuior, præcipuè primigeniâ, liberalior in succedaneâ. Temperatur humectantibus & attenuantibus: boragine, buglosso, cichorio, petroselino, capparibus, cinamomo, croco. Plenior autem convenit victus, quia morbus est diuturnus, ne vires deficient. Id innuere videtur Cous 1. aphor. cap. 6.

Aristoteles sect. 1. problem. 57. judicatur idem asserere, dum ait: τεταρταίοις πυρετοῖς δεῖ μὴ λεπνύνειν, ἀλλὰ πῦρ ἐν τοῖς σώμασιν ἐμπνεῖν εἰσάγοντα. In quartanis febribus oportet non attenuare, sed ignem in corporibus adaugere, vel calorem adaugere pleniore nutritatu.

TEMPUS CIBANDI indicat Cous lib. 1. aphor. 11. nempe, post paroxysmum.

ANIMI παθήματα supra Lunæ locentur Iphæram. Ibi semper serenum. TERRORE SUBITANEO quidam quartanarios, nonnulli, liberari posse, ajunt, ut aquæ frigidæ perfusione inopinatâ, serpentum, murium adspecu subitaneo, vel intento præcipitio ex alto. Commotio ad iram etiam huc pertinet. Animi affectuum, qui quartanis fuere remedio, exempla proponit Ballonius epid. & epemerid. lib. 1.

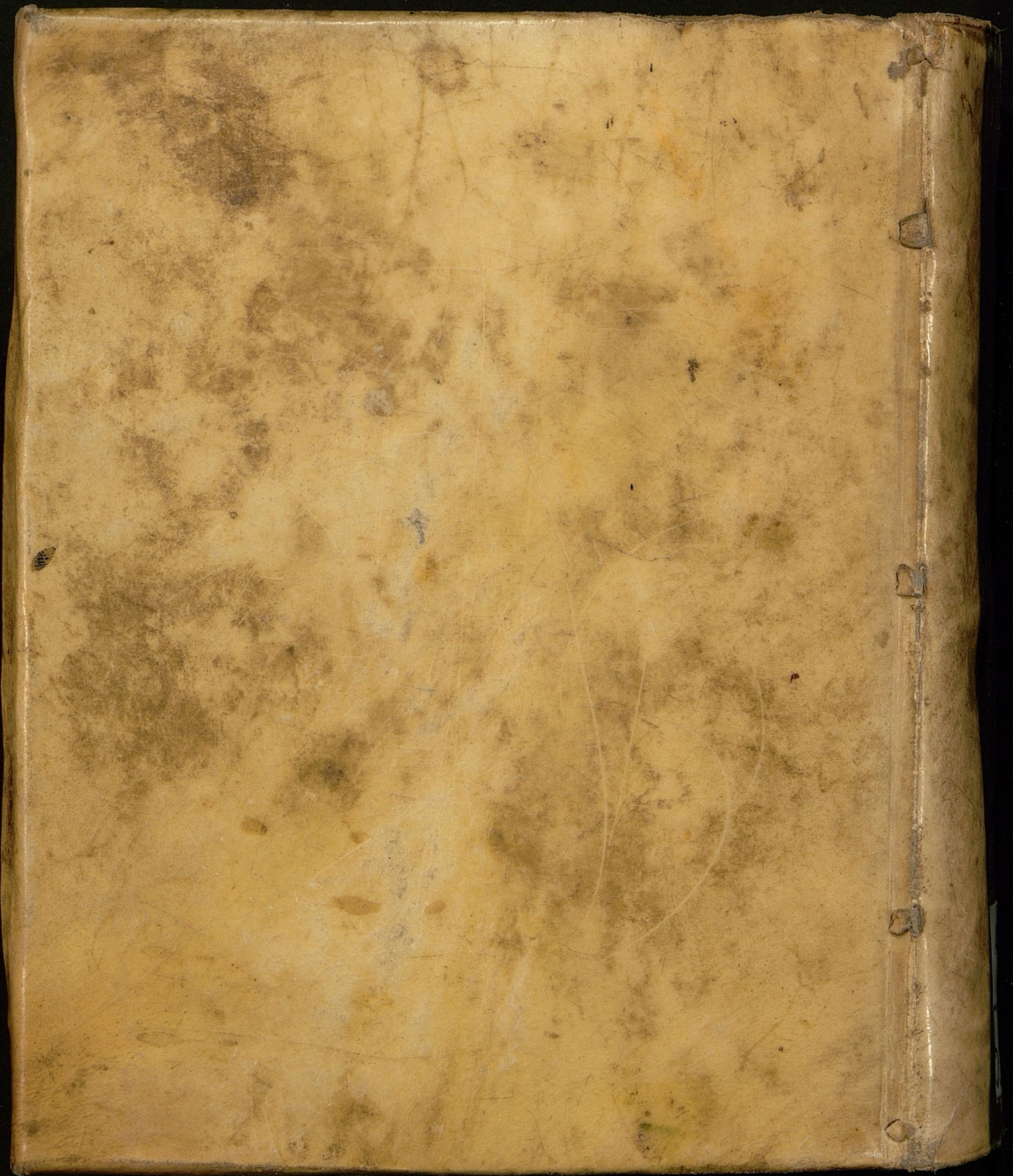
F I N I S.

153154

X2615746

R

W 17

7.

Τεσσαρτῆς Τεσσάρδος εὐδαμονέως!

DISSERTATIONEM INAUGURALEM
DE
QUARTANA
INTERMITTENTE,
CONSENSU
SPLENDIDISSIMI MEDICORUM SENATUS,
PRÆSIDE
MAGNIFICO ACADEMIÆ RECTORE ET SENIORE,
GUERNEROROLFINCIO
Phil. ac Med. Doct. Practicæ ac
Chimiæ Prof. Publ.

Dn. Patrono ac Præceptore aternùm colendo,
publicè discutiendam proponit
PRO LICENTIA,
summos in arte medicâ honores, privilegiaque
Doctoralia legitimè adsumendi,
MICHAEL GRAMANN,
ILMENA-Thuringus,
Magni Moscoviæ Imperatoris designatus Archiater.
In Auditorio majori, horis ante & pomeridianis,
ad diem Decembr.

IN ATHENÆO SALANO.
TTPIS KREBSIANIS.
ANNO MDC LXVI.